

Alkoholikirjallisuus Suomessa 1987

Alcohol Literature in Finland in 1987

Jarmo Heinonen — Marita Eklund

Tämä luettelo on 17. siinä kirjallisuusluetteloiden sarjassa, joka on julkaistu Alkoholipolitiikka-lehdessä vuodesta 1972 lähtien kolmannen numeron liitteenä. Luettelo perustuu Alkon kirjasto- ja tietopalvelun kirjallisuuden seurantaan. Ensisijainen huomio on kiinnitetty alkoholitutkimuksiin ja alkoholipolitiikkaan liittyviin selvityksiin. Luettelo on otettu myös Suomessa julkaistuja ulkomaisia artikkeleita sekä ulkomailla julkaistuja suomalaisia artikkeleita. Mukaan on otettu joitakin aikaisemmin julkaistuja tutkimuksia ja selvityksiä, joita ei ole mainittu vastaavassa vuosiluettelossa. Lyhyitä kannanottoja tai tiedotuksenluonteisia artikkeleita ei ole tähän luetteloon otettu.

Aineiston aiheenmukainen jako on suoritettu Alkon kirjasto- ja tietopalvelun luokittelumenetelmällä. Luetteloon liittyy henkilöhakemisto, jonka numerot viittaavat kirjallisuusviitteen numeroon.

Kirjallisuusviitteen tiedot ovat seuraavassa järjestyksessä: tekijä(t), artikkelin otsikko tai kirjan nimi, aikakauslehti tai sarja, volyyymi, vuosi, numero ja sivut. Kirjoista on lisäksi ilmoitettu kustannuspaikka, kustantaja ja vuosi.

Tätä vuosittaista luetteloa laajempi kokonaisuus on Alkon kirjasto- ja tietopalvelun atk-pohjainen alkoholi-alan tietokanta. Sen ylläpito aloitettiin vuonna 1978, ja se sisältää tällä hetkellä n. 55 000 viitettä. Tietokantaan sisältyy myös sanomalehtiartikkelitiedosto vuodesta 1983 alkaen; sitä ei ole tässä bibliografiassa. Tiedonhakuja voidaan tehdä mm. tekijän nimen, asiansanojen ja aihealueen mukaan. Tiedonhaut ovat maksuttomia. Lähempiä tietoja asiasta saa Ritva Lingolta puh. 90-133 2808.

Mahdolliset täydennykset ja muut luetteloa koskevat huomautukset pyydetään osoittamaan Jarmo Heinonelle, Oy Alko Ab, Kirjasto- ja tietopalvelu, PL 350, 00101 Helsinki, puh. 90-133 2706.

This catalog is the 17th in a series of catalogs of the literature which has been published in the journal Alkoholipolitiikka since 1972 as an appendix to the third annual issue. Reports concerning alcohol research and policy have received the main attention in compiling the catalog, and it also includes foreign research published in Finland as well as Finnish studies published abroad. Certain studies and reports published earlier which are not mentioned in the annual catalog for that year are additionally included. Brief viewpoints are excluded from the catalog.

The material has been classified by subject matter using the classification method of the Alko's Library and Information Service. The catalog is furnished with an index of authors assigned numbers referring to a literature reference number.

The information in a literature reference is in the following order: author(s), title of article or book, periodical or series, volume, year, number and pages. The place of publication, publisher and year of publication are additionally provided for books.

The alcohol information data base maintained by the Alko Library and Information Service is more extensive than this annual bibliography. By now it comprises about 55 000 references, including the books, reports, and periodicals acquired by the library, and articles in international, Scandinavian, and Finnish scientific journals. The data base also includes press coverage since 1983, which is omitted in this bibliography. The alcohol-related documents are indexed and classified for retrieval. Searches in the data base are provided by the library staff free of charge. For further information on the Finnish alcohol data base contact Ritva Linko, phone 133 2808.

Comments should be addressed to Mr. Jarmo Heinonen, Alko Ltd, The Library and Information Service, Box 350, 00101 Helsinki, Finland (phone 133 2706).

Sisällys

	Sivu
Aineenvaihdunta	172
Alkoholi- ja raittiusvalistus	170
Alkoholijuomat	176
Alkoholijuomien käyttö, kulutus ja haitat	163
Alkoholin fysiologiset vaikutukset	175
Alkoholipolitiikka ja alkoholijärjestelmä	160
Alkoholipsykologia	168
Alkoholismi	165

Contents

	Page
Alcohol and temperance education	170
Alcohol policy and the alcohol system	160
Alcohol psychology	168
Alcohol use, consumption and damage	163
Alcoholic beverages	176
Alcoholism	164
Economics of alcohol	162
Family problems	167

Alkoholitalous	162	Health problems, mortality, casualties	169
Hermosto	173	History, alcohol culture and tradition	159
Historia, alkoholikulttuuri, perinne	159	Information science and bibliographies	159
Informatiikka ja bibliografiat	159	Laboratory animal behaviour	172
Järjestysongelmat ja rikollisuus	168	Metabolism	172
Koe-eläinten käyttäytyminen	172	Nervous system	173
Liikenne	169	Nutrition	173
Muut päihdeongelmat	171	Other drug problems	171
Naiset ja alkoholi	164	Physiological effects	175
Nuoret ja alkoholi	163	Public order, criminality	168
Perheongelmat	167	Restaurant economics, on-premise retailing	162
Raittiusliike	171	Temperance movement	171
Ravintolatalous, anniskelu	162	Traffic	169
Ravitsemus	173	Women and alcohol	164
Terveysongelmat, kuolleisuus, onnettomuudet	169	Work life	167
Työelämä	167	Young people and alcohol	163

Henkilöhakemisto
Index of authors

Aalto, Jouni 298, 483	Eriksson, Kalervo 47, 254, 472	460, 509, 510, 512, 522, 523, 526, 527, 528, 529
Aarnio-Horila, Mervi 172	Falk, Pasi 10	Hintikka, Eija 202
Aarva, Pauliina 387, 388	Forsander, O. A. 444, 453	Hirvonen, Leo 358
Aasland, Trond 130	Forsström, Raija 329	Hoikkala, Tommi 162
Ahlström, Salme 158, 159, 166, 173, 192	Frilander, Pertti 284, 291	Holm, Pasi 96
Ahola, Eija 131	Frånberg, Per 11, 309	Holmberg, Nils 203, 204, 299
Ahtee, L. 492	Galliher, John F. 49	Holmila, Marja 277
Ahtola, Raija 160	Giesbrecht, Norman 48	Holopainen, Pirkko 392
Airaksinen, M. M. 505	Granström, M.-L. 176	Hongisto, Heikki 19
Alapuro, Risto 38	Gunnlaugsson, Helgi 49	Honkakumpu, Irkka 109
Alasuutari, Pertti 9, 194, 195	Gustafson, Roland 295, 296	Honkanen, Risto 359
Alho, H. 484	Gustafsson, K. 446	Honkasalo, Antero 393
Anttonen, Jaana 1	Haapala, Pertti 12, 13, 14	Horn, Thomas 506
Antonsen, Per 87	Haavisto, Kari 138, 192	Huhtala, Aarno 278
Arbery, B. K. 44	Haikala, H. 492	Hurri, Merja 394
Arminen, Ilkka 137, 407, 408	Hakala, Juhani 104, 105, 106, 128, 129	Huttunen, J. 512
Arngrim, Torben 196	Hakkarainen, Pekka 161, 421, 422	Huttunen, Matti 205
Aro, Antti 478	Halmesmäki, Erja 174, 175, 176, 177, 188, 189	Huttunen, Pirkko 495
Attila, M. 492	Halonen, Ilkka 198, 199	Hyttinen, Irja 178, 179, 206
Autti, I. 176	Harju, Tuomo 389	Hyttinen, Markku 285, 286
Benthin, G. 526, 527, 528	Hauge, Ragnar 139, 330	Hyytiä, Petri 207, 445, 447
Bentsen, Kristen 506	Heikkilä, Lena 107, 108	Hämynen, Heikki 425
Bergmark, Anders 197	Heikkilä, Matti 50	Hämäläinen, Vesa 345
Borisenko, S. A. 448	Heikkonen, Erkki 508	Hänninen, Juha 360, 426
Brun-Gulbrandsen, Sverre 45	Heinonen, Jarmo 2, 6, 15, 85	Iivanainen, M. 512
Bruun, Kettil 2	Heinonen, Markku 423	Immonen, Erkki J. 20, 21
Bundsgaard, Inge 409	Helgason, Tómas 200	Irgens-Jensen, Olav 139
Burov, Y. V. 449	Helleuvo, K. 454, 485, 486, 497, 499	Isohanni, Matti 360
Chick, J. 507	Hemánus, Pertti 201, 390, 391	Jalovaara, Pekka 482, 536
Dunbar, James A. 328	Hentilä, Jorma 16, 51, 52, 332, 333, 424	Jansson, Bengt 138
Dunder, Marja-Liisa 276	Hervonen, Antti 517	Jokinen, Eeva 22
Ellisaari, Jaakko 354	Hietanen, Eija 17, 18	Jokinen, Heikki 410
Elomaa, Tapani 420	Hilakivi, Ilkka 490, 491, 492, 493, 494	Jones, A. W. 455, 527, 528, 529
Eriksen, Sidsel 409	Hilakivi, Leena 297, 298, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494	Juhakoski, A. 486
Eriksson, C. J. Peter 450, 451, 452, 538	Hillbom, Matti 355, 356, 357, 455,	Junnila, Seppo 23
		Juntunen, Juhani 361
		Juvela, S. 512
		Järvinen, Margaretha 180, 181, 182
		Kaakinen, Juha 208, 221

Kaksonen, Marjo 456
 Kallio, Kristiina 24
 Kannas, Lasse 140
 Kantola, Antero 334
 Kaprio, Jaakko 141, 496
 Karhunen, P. J. 337, 339, 343, 511
 Karisto, Antti 111
 Kaste, M. 512
 Kasurinen, Veikko 97
 Kaukinen, Milja 545
 Kauppila, R. 337, 339, 343
 Kauppila, Ritva 427
 Kauttu, Kyllikki 379
 Kekonen, Eija 513
 Kera, Yoshio 463, 464, 514, 515
 Keso, Lauri 210, 362, 457
 Kihl, Merja 98
 Kiiänmaa, Kalervo 5, 33, 363, 364, 483, 485, 486, 493, 497, 516, 517, 518, 524
 Kirjavainen, Pekka 53
 Kiviniemi, H. 536
 Klingemann, Harald 211
 Knuuttila, Esko 54
 Koistinen, Paavo 212, 213, 236
 Koivusalo, Martti 465
 Kokko, Simo 411
 Kolk, Thomas 142
 Kongshavn, Halvor 428
 Kontula, Osmo 429, 430, 431
 Koponen, Olavi 99
 Korhola, M. 546, 547
 Korhonen, Timo 214, 287
 Korpi, Esa 458, 498, 499, 500, 502, 518, 519
 Korpi, Kyllikki 215
 Korri, U.-M. 349
 Korte, Taimi 335, 340
 Kortelainen, Marja-Leena 459
 Koskela, Kalervo 216
 Koskenvuo, M. 141
 Koski, Heikki 25, 26, 52, 55, 56, 57, 58, 112
 Koski-Jännes, Anja 217, 300, 301, 302
 Koskikallio, Ilpo 59, 113
 Koskinen, Leea 6
 Koskinen, Pekka 365, 520
 Kostamo, Aarne 218
 Kovalainen, Pertti 432
 Kreander, P.-O. 125
 Kupari, Markku 366, 521
 Kuronen, Hannu 219
 Kyröläinen, Risto 310, 433, 434, 435
 Kärkkäinen, Sirkka-Liisa 220
 Laakso, Lauri 159
 Laakso, P. S. 503, 504
 Laakso, Raimo 548
 Laaksonen, Jukka 311
 Lahti, Pirkko 312, 412
 Langinvainio, H. 141
 Lankinen, Leila 221
 Lantta, Kimmo 60
 Larres, Matti 549
 Laukkonen, Veikko 222
 Laurila, Eero 100
 Lehto, Juhani 223, 224
 Lehtonen, Pekka 550, 551
 Leskinen, Sirkku H. 163
 Levine, Harry 436
 Liesto, K. 337, 339, 343
 Lindbohm, R. 338
 Lindegård, B. 460, 522, 523
 Lindeman, A. 551
 Lindros, Kai 461, 462, 463, 464, 465, 524, 531, 532, 533
 Linko, Maaria 114
 Linko, Matti 114
 Linko, Ritva 6
 Liukkula, Päivi 344
 Loikas, P. 494
 Loponen, Martti 288
 Lundell, Sakari 552
 Luoma, Markku 336
 Lybeck, Joakim 164
 Löfgren, Bo 225
 Löfman, Anna-Leena 27
 Löwbeer, C. 527, 528
 Maksimainen, Tero 62, 413, 414
 Malminen, Erkki 553
 Malminen, O. 500, 502, 519
 Manninen, Jouko 61, 395
 Marjakangas, Antero 226
 Marjanen, Juha 62
 Maula, Johanna 63
 McAlister, Alfred 404
 Mononen, Reijo 313
 Montonen, Marjatta 396
 Moskalewicz, Jacek 64
 Muhonen, Tuula 2
 Municio, Ingegerd 160
 Murto, Lasse 227
 Mussalo-Rauhamaa, Helena 367
 Muuronen, A. 357
 Myers, R. D. 495
 Myllykangas, Markku 289
 Mäenpää, Arto 101
 Mäkelä, Anu 482
 Mäkelä, Klaus 65, 66, 165, 228, 229, 230, 231
 Mäkelä, Rauno 232
 Mäki, Jukka 233
 Mäkinen, Aarne U. 116
 Mäkinen, Judith 533
 Mäkinen, Tapani 303
 Männistö, P. T. 525
 Määttänen, Kirsti 304
 Mönkkönen, Urpo 62
 Neiman, Jack 357, 455, 526, 527, 528, 529
 Nielsen, Thomas 368
 Niemelä, Jorma 234, 235, 236
 Niemensivu, Helena 370
 Nieminen, Heli 183
 Nieminen, K. 501, 502
 Niskanen, Erja 404
 Numminen, H. 512, 529, 530
 Numminen, M. A. 117
 Nuutinen, Hannu 237, 466
 Nulund, Marjukka 545
 Nyqvist, Leo 290
 Nätkin, Ritva 184, 279
 Oksama, Pekka 314, 315
 Olkkonen, Pekka 67
 Orlo, Boris 28
 Oscarsson, Lars 197
 Paakkanen, Pirjo 29, 30
 Paananen, Tiina 397, 398
 Paaso, Kari 68, 69, 70
 Paavolainen, Paula 31
 Palokangas, Antti 415
 Palomäki, M. 512
 Palonen-Tikkanen, Ulla 185, 186
 Parker, Douglas A. 304
 Partanen, Juha 8, 71, 72, 391, 399
 Partinen, M. 512
 Pehkonen, Irene 238
 Pekurinen, Markku 437
 Pelkonen, Risto 543, 544
 Peltoniemi, Teuvo 32, 400, 416
 Pentikäinen, Pertti 369
 Penttilä, Antti 328, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 349, 383, 511
 Penttilä, Kai 463, 464, 465, 531, 532, 533
 Peura, P. 505
 Pietilä, Kirsti 102
 Piha, Tapani 370
 Piispa, Matti 118, 401
 Pikkarainen, Jarmo 328, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 349, 507
 Pikkarainen, Pekka 371
 Pirinen, Mika 119, 164
 Plant, M. 507
 Pohjaheimo, Esa 239
 Poikolainen, Kari 240, 372, 373, 374
 Puhakka, Matti 73
 Puska, Pekka 370, 404
 Pylkkänen, Liisa 534
 Pyörälä, Eeva 143
 Pösö, A. R. 453
 Rahkonen, Keijo 318, 319, 320, 323, 324
 Rahkonen, Ossi 166
 Raivio, K. O. 177
 Raivio, Kari 438
 Rajala, Ritva 344
 Rajalin, Sirpa 345
 Rakkola, H. 551
 Rastas, Ulla 120
 Reijonen, Merja 244
 Reinerman, Craig 436
 Rimpelä, Matti 166, 167, 168

- Rissanen, Aila 376
 Risteli, Juha 506
 Risteli, Leila 506
 Roine, Risto P. 245, 348, 349, 467, 468, 469, 470
 Romanov, K. 141
 Romanus, Gabriel 75
 Ronkainen, Pentti 33
 Room, Robin 76
 Rose, R. J. 141
 Rosenberg, Thomas 280, 283
 Rosenius, Raimo 246
 Rosenqvist, Pia 1, 34, 247
 Roslin, Bertil 77
 Ross, Laurence H. 350, 351
 Roto, Pekka 284, 291
 Rämö, Laura 248
 Rämö, O. Juhani 479, 480, 481, 482, 535, 536
 Saari, Kari 418
 Saarto, Ari 249, 250, 281, 282
 Sahiluoma, Veijo 554, 555
 Salaspuro, Mikko 349, 377, 378, 379, 457, 470, 471
 Salin, Marketta 439
 Salo, Anja 251
 Salo, Maija 121
 Salonen, Iris 534
 Sandin, Martin 35
 Sariola, Sakari 36
 Sarna, S. 141
 Sarvanti, Tapani 78, 79, 80, 81, 252, 253, 440
 Sarviharju, Maija 254, 472
 Savolainen, Markku 473
 Schröder, Tom 482
 Sellin, L. C. 503, 504
 Sigurdsson, Pall 83
 Siikala, Pertti 545
 Simpura, Jussi 8, 84, 93, 144, 145, 146, 147, 255
 Sinclair, David 85, 256, 257, 258, 446, 447, 519
 Single, Eric 86
 Sinnemäki, Tarja 380
 Sippel, Helmuth 528
 Skog, Ole-Jørgen 8, 321
 Smeds, Sten-Erik 259, 305
 Stenius, Kerstin 8, 87, 88, 89, 148, 260
 Stenman, U.-H. 176, 189
 Suhonen, Heikki 290, 292
 Sulkunen, Irma 37, 38
 Sulkunen, Pekka 30, 39, 90, 280, 283, 319, 320, 322, 323, 324
 Sumu, Ilkka 149
 Suokas, Antti 366
 Suominen, Juha 40
 Svensk, Arto 122, 123
 Swiatkiewicz, Grazyna 64
 Säilä, Sirkka-Liisa 231
 Tainio, Soile Hannele 261
 Taira, T. 494
 Takala, Jukka-Pekka 151, 152, 211, 247, 325, 326
 Tallgren, Liisa 427
 Talonen, Oili 402
 Tanttu, Juha 558
 Taskinen, Marja-Riitta 537
 Teho, Pekka 124
 Telama, Risto 159
 Tiainen, E. 337, 343
 Tienari, Pekka 306, 307
 Tiilikainen, Liisa 397, 398
 Toni, Kimmo 293
 Tossavainen, Kerttu 169, 404
 Tourunen, Jouni 263
 Tubb, Roy S. 559
 Tuokko, Timo 164
 Tuomaala, Lauri 23
 Tuomi, Arja 264
 Tuominen, Tauno A. 91, 126, 127, 128, 129
 Työppönen, Jouko T. 538
 Uusitalo, Paavo 351
 Vainio, Harri 381
 Walamies, Heljä 266, 441
 Valtonen, Hannu 437
 Valtonen, V. 512
 Varis, Kalle 474
 Warsell, Leena 92, 170, 382, 403
 Vartiainen, Erkki 404
 Vartiovaara, Ilkka 352
 Vartiovaara, J. 383
 Wavela, Pentti 81
 Weckroth, Klaus 171, 267, 442
 Veijola, Soile 22, 154, 187
 Vertio, Harri 268
 Vesanen, Pirjo 220
 Vestergaard, Jørn 269
 Widenius, Tom V. 539, 540
 Viinikka, L. 188
 Viitamaa, T. 447
 Viljanen, Jussi 419
 Viri, Liisa 404
 Virintie, Pasi 101
 Virkkunen, Matti 308
 Virtanen, Matti 52, 93, 165, 391, 405
 Voipio, Martti 270, 406
 Vuolle, Pauli 140
 Vuori, E. 338, 340, 383
 Vähäkangas, Kirsi 541
 Välimäki, Matti 475, 476, 542, 543, 544
 Ylikahri, Reino 349, 363, 364, 384, 385, 386, 470, 477, 524, 543, 544
 Ylikorkala, O. 176, 177, 188, 189
 Yrityts, Esa 103
 Änggård, E. E. 526
 Äärimaa, Markku 443
 Österberg, Esa 41, 94, 155, 156, 327, 353
 Österberg, Ingalill 190, 273, 274, 275

Informaatiikka ja bibliografiat 304.1:016 ***Information science and bibliographies***

1. Anttonen, Jaana & Rosenqvist, Pia. Nordisk samarbete i alkoholfrågor. Alkoholpolitik 4 (1987):1, 36—40.
2. Heinonen, Jarmo & Muhonen, Tuula. Kettil Bruunin bibliografia. Sosiologia 24 (1987):3, 229—240.
3. Kettil Bruun -pris instiftat. Alkoholpolitik 4 (1987):1, 55.
4. The Kettil Bruun Society for social and epidemiological research on alcohol. Alkoholpolitik 4 (1987):1, 55.
5. Kiianmaa, Kalervo. Research laboratories of the Finnish State Alcohol Company, Alko Ltd (Biomedical Department). British Journal of Addiction 82 (1987):9, 961—969.
6. Linko, Ritva & Koskinen, Leea & Heinonen, Jar-

mo. Alkoholikirjallisuus Suomessa 1986. Alcohol literature in Finland in 1986. Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 143—160.

7. Selvitys päihdepoliittisesta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, suunnitteluosasto, 1987. 43 s. Monisteita 4:1987.

8. Stenius, Kerstin & Simpura, Jussi & Partanen, Juha. Jellinek-priset till Ole-Jørgen Skog. Alkoholpolitik 4 (1987):3, 190—191.

Historia, alkoholikulttuuri, perinne 304.1(09) ***History, alcohol culture and tradition***

9. Alasuutari, Pertti. Akkulturaatio, kulttuurin muutos ja vertikaalinen mosaiikki. Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 86—88.

10. Falk, Pasi. Toward an archeology of the discourse on alcohol. Abstract. P. 20—21. In: Barrows, Susanna & Room, Robin & Verhey, Jeffrey (eds.). The social history of alcohol. Drinking and culture in modern society. Proceedings of a conference held in Berkeley, California, January 1984. Berkeley: Alcohol Research Group, 1987. 317 p.
11. Frånberg, Per. Konferensrapport: The social history of alcohol. *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 131—132.
12. Haapala, Pertti. Nykterhet som medborgarreligion (Recension av: Sulkunen, Irma. Raittius kansalaisuskontona. Avhandling. Helsinki: Suomen historiallinen seura, 1986). *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 51—53.
13. Haapala, Pertti. Raittiusliikkeellä kansalaisyhteiskuntaan (Kirjallisuusarvostelu: Sulkunen, Irma. Raittius kansalaisuskontona. Väitöskirja. Helsinki: Suomen historiallinen seura, 1986). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 39—40.
14. Haapala, Pertti. Uusi kuva raittiusliikkeestä (Kirjallisuusarvostelu: Sulkunen, Irma. Raittius kansalaisuskontona. Raittiusliike ja järjestäytyminen 1870-luvulta suurlakon jälkeisiin vuosiin. Väitöskirja. Helsinki: Suomen historiallinen seura, 1986. 312 s.). *Historiallinen aikauskirja* 85 (1987):1, 51—53.
15. Heinonen, Jarmo. Raittiudesta väiteltiin (Kirjallisuusarvostelu: Sulkunen, Irma. Raittius kansalaisuskontona. Väitöskirja. Helsinki: Suomen historiallinen seura, 1986. 312 s.). *Myötaote* 1987:1, 14.
16. Hentilä, Jorma. Rohkeaan elämään. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 139—140.
17. Hietanen, Eija. Ay-liike perää elämänhallintaa: Voiko elämää opettaa? *Aikamerkki* 1987:8, 24—27.
18. Hietanen, Eija Leena. SAK:n elämäntapakurssikokeilun toisen vaiheen 1985—1986 seurantatutkimus. *Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma*. Helsinki: Helsingin yliopisto, 1987. 171 s.
19. Hongisto, Heikki. Suomen vanhat sokeritehtaat alkoholin tuottajina. *Tekniikan waiheita* 1987:2, 4—6.
20. Immonen, Erkki J. Tarkastajan taipaleelta 1—2. *Suurkeittiö ja ravintola* 1987: 2—3, 8—10 ja 1987:6, 38—39.
21. Immonen, Erkki J. 20-luku. Katolta katsottuna. *ET-lehti* 1987:12, 67—69.
22. Jokinen, Eeva & Veijola, Soile. Porsasjuhlat. *Sociologia* 24 (1987):3, 198—205.
23. Junnila, Seppo & Tuomaala, Lauri. Uuspaheellinen hoitolinja. *Duodecim* 103 (1987):3, 156—158.
24. Kallio, Kristiina. Paloviinan käyttö Kyrönmaalla 1825—1865. Suomen historian pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 1986. 106 s.
25. Koski, Heikki. Jorma Simpura in memoriam. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 91.
26. Koski, Heikki. Kalervo Eriksson in memoriam. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 47—48.
27. Löfman, Anna-Leena. Päihdehuoltoa puoli vuosisataa. Osmo Toivola 80 vuotta. *Tiimi* 1987:4, 22—23.
28. Orlo, Boris. Tietoja suomalaisen olutpullon historiallisesta kehityksestä. *Mallas ja olut* 1987:1, 17—21.
29. Paakkanen, Pirjo. Christoffer Tigerstedtille. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 37—38.
30. Paakkanen, Pirjo & Sulkunen, Pekka (eds.). Cultural studies on drinking and drinking problems. Helsinki: Alko, the Finnish Alcohol Company, 1987. 188 s. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies no 176. ISBN 951-9192-34-4. ISSN 0356-8113
31. Paavolainen, Paula. Rouva Spindelin salonki. Ravintolakuvaukset Tulenkantajien proosassa (Restaurants as portrayed in the literature of the 1920s. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 191—197.
32. Peltoniemi, Teuvo. Arkinen, arkinen ja arkaainen humala. Onko suomalaista viinapäätä olemassa. *Tiimi* 1987:5, 9—12.
33. Ronkainen, Pentti & Kiianmaa, Kalervo. Johtaja Kalervo Eriksson in memoriam. *Kemia—Kemi* 14 (1987):3.
34. Rosenqvist, Pia. The physicians and the Swedish alcohol question in the early twentieth century. *Contemporary Drug Problems* 13 (1986):3, 503—525.
35. Sandin, Martin. Bland partihandelsgrossörer och lönnkrögare (The wholesale and illegal retail alcohol trade in 19th century Norrland. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 193—202.
36. Sariola, Sakari. Lutherin viimeiset kiusaukset. *Mutta* 1987:2, 14—17.
37. Sulkunen, Irma. "Temperance as a civic religion: the cultural foundation of the Finnish working class temperance ideology." Abstract. P. 90—91. In: Barrows, Susanna & Room, Robin & Verhey, Jeffrey (eds.). The social history of alcohol. Drinking and culture in modern society. Proceedings of a conference held in Berkeley, California, January 1984. Berkeley: Alcohol Research Group, 1987. 317 p.
38. Sulkunen, Irma & Alapuro, Risto. Raittiusliike ja työväestön järjestäytyminen. Teoksessa: Alapuro, Risto & al. (toim.). *Kansa liikkeessä*. S. 142—156. Helsinki: Kirjayhtymä, 1987.
39. Sulkunen, Pekka. True confessions for one mark apiece. P. 151—163. Comment by Guilliermina Natera. In: Paakkanen, Pirjo & Sulkunen, Pekka (eds.). Cultural studies on drinking and drinking problems. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies 176. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1987.
40. Suominen, Juha. Humalaa jäljittämässä. *Tiede* 2000 1987:6, 16—19.
41. Österberg, Esa. From home distillation to the Finnish State Alcohol Monopoly. Abstract. P. 126—127. In: Barrows, Susanna & Room, Robin & Verhey, Jeffrey (eds.). The social history of alcohol. Drinking and culture in modern society. Proceedings of a conference held in Berkeley, California, January 1984. Berkeley: Alcohol Research Group, 1987. 317 p.

Alkoholipolitiikka ja alkoholijärjestelmä 304.11 Alcohol policy and the alcohol system

42. Alkoholilaki. Säädöstieto 1/1987. Helsinki: Valtion Painatuskeskus, 1987. 29 s. ISBN 951-860-545-9
43. Alkon esimiespäivät. *HRY-Vitriini* 59 (1987):10, 61.
44. Arbery, B. K. Ny brittisk riskorganisation på alkoholområdet (Britain's new national alcohol agency. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 40—45.

45. Brun-Gulbrandsen, Sverre. Norsk grensehandel med vin og brennevin i Sverige 1982—1984 (Norwegian border trade in wine and liquor in Sweden, 1982—1984. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 19—24.
46. Eduskunta hyväksyi alkoholilain muutosesityksen. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 89—90.
47. Eriksson, Kalervo. Alkoholitutkimus on vastuuta alkoholipolitiikasta. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 1.
48. Giesbrecht, Norman. Om alkoholkontroll och prevention i Ontario (Alcohol control and prevention initiatives in Ontario. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 107—116.
49. Gunnlaugsson, Helgi & Galliher, John F. Om symbolisk politik och ölförbudet på Island (Symbolic politics and the prohibition of beer in Iceland. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 117—124.
50. Heikkilä, Matti. Kahden valtakunnan rajalla — reunamerkitöjä sosiaali- ja terveydenhuollon integroinnista. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 206—208.
51. Hentilä, Jorma. Alko ja kritiikki. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 161.
52. Hentilä, Jorma & Virtanen, Matti. Vastuuta on laajennettava (Heikki Koski haastateltavana). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 212—214.
53. Kirjavainen, Pekka. Valintamymälä on alkoholipolitiikkaa. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 136.
54. Knuutila, Esko. Näin elellään juoppojen juntilassa. Suomalainen alkoholipolitiikka on korpikansan edistyskäsitystä. *Sosiaaliturva* 75 (1987):19, 1042—1044.
55. Koski, Heikki. Alko: Ett alkoholpolitiskt storföretag. *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 70.
56. Koski, Heikki. Alko: A large-scale company with alcohol policy as primary task. In: The role of alcohol monopolies. Report from a conference at Skarpö, Sweden, January 1987. P. 66—67. Stockholm: Systembolaget, 1987. 75 p.
57. Koski, Heikki. Alko voisi auttaa enemmän. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 97.
58. Koski, Heikki. Monopolets konkurs? *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 67—70.
59. Koskikallio, Ilpo. Islands ölförbud dämpar alkoholkonsumtionen. *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 234—236.
60. Lantta, Kimmo. Alkon Liikeväen Liitto r.y. 30 vuotta edunvalvontaa 1955—1985. Joensuu: Pohjois-Karjalan kirjapaino, 1987. 160 s. ISBN 951-99814-5-4
61. Manninen, Jouko. Alkoholien aiheuttamat haitat ja Suomen alkoholipolitiikka. S. 200—206. Teoksessa: Kiinanmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.
62. Marjanen, Juha & Maksimainen, Tero & Mönkönen, Urpo. Keskiolut — vapautta vai vallankäyttöä? *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 210—211.
63. Maula, Johanna. Alkoholmonopolens bidrag till kontrollen av alkoholproblemen. *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 237—238.
64. Moskalewicz, Jacek & Swiatkiewicz, Grazyna. ”De drack inte i Gdansk.” Strejkvaksaktioner vid vodkabutiker i Polen (Picketing at Polish liquor stores. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 215—221.
65. Mäkelä, Klaus. De statliga alkoholmonopolen i Finland, Norge och Sverige (State alcohol monopolies in Finland, Norway and Sweden. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 73—84.
66. Mäkelä, Klaus. State alcohol monopolies in Finland, Norway and Sweden. P. 47—65. In: The role of alcohol monopolies. Report from a conference at Skarpö, Sweden, January 1987. Stockholm: Systembolaget, 1987. 75 p.
67. Olkkonen, Pekka. 1980-luvun alkoholipolitiikka — enemmän asiakaspalvelua, vähemmän byrokratiaa (Alcohol policies in the 1980s — better service, less bureaucracy. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 100—104.
68. Paaso, Kari (toim.). Alkoholilainsäädäntö ja siihen liittyvät ohjeet. 3. painos. Helsinki: Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy, 1987. 263 s. ISBN 951-9184-69-4
69. Paaso, Kari. Alkoholilaki muuttuu. *HRY-Vitriini* 59 (1987):3, 8—9.
70. Paaso, Kari. Sahtivierre — kotivalmisteisen alkoholijuoman luvaton raaka-aine? *Suomen poliisilehti* 1987:10, 303—304.
71. Partanen, Juha. Alkoholi Neuvostoliitossa. Kunnan juomista, kunnan alkoholipolitiikkaa (Serious drinking, serious alcohol policy. The case of the Soviet Union. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 270—280.
72. Partanen, Juha. Kraftigt drickande, kraftfull alkoholpolitik. Fallet Sovjetunionen (Serious drinking, serious alcohol policy. The case of the Soviet Union. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 203—214.
73. Puhakka, Matti. Tärkeitä askeleita päihdepolitiikassa. *Sosiaalinen aikakauskirja* 81 (1987):3, 2—3.
74. Raittius- ja alkoholiasaston normityöryhmän muistio 1987:22. Työryhmämuistio 1987:36. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 1987. 13 s.
75. Romanus, Gabriel. Det alkoholpolitiska monopolets balansgång. *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 65—67.
76. Room, Robin. Alkoholmonopol i USA — utmaningar och möjligheter (Alcohol monopolies in the U.S.A.: Challenges and opportunities. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 85—96.
77. Roslin, Bertil. Kruunun leiviskä. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 217—218.
78. Sarvanti, Tapani. Alkoholi- ja huumeneuvosto asetettu. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 265—266.
79. Sarvanti, Tapani. Päihdepolitiikan seuranta laajenee. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987): 2, 90—91.
80. Sarvanti, Tapani. Vidgad bevakning av alkohol, narkotika- och läkemedelspolitiken i Finland. *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 130—131.
81. Sarvanti, Tapani & Wavela, Pentti. Alkoholipolitiikka ja päihdehuolto. Kotipoltosta valintamymälään ja A-klinikalle. *Sosiaalinen aikakauskirja* 81 (1987):5—6, 69—80.
82. Selvitys päihdepoliittisesta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, suunnitteluosasto, 1987. 43 s. *Monisteita* 4:1987.
83. Sigurdsson, Pall. Alkoholpolitiken på Island. *NAD-nyhetsbrev* 1987:3, 34—38.
84. Simpura, Jussi. Sosiaalisten ongelmien sosiologiaa ja historiaa. *Sosiologia* 24 (1987):2, 141—142.

85. Sinclair, David & Heinonen, Jarmo. Finland and the American control states. *Stateways* 16 (1987): Jan/ Feb, 28—30.

86. Single, Eric. Alkoholproblem och alkoholpolitik — aktuella frågeställningar i Ontario (Alcohol problems, politics and policy: Recent developments in alcohol issues in Ontario. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 97—106.

87. Stenius, Kerstin. Avgående Per Antonsen: Vinmonopolet består! *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 71—72.

88. Stenius, Kerstin. Finsk mellanölsdebatt. NAD-nyhetsbrev 1987:3, 27—29.

89. Stenius, Kerstin. Sovjetsociolog: Alkoholproblemen kan inte lösas i en handvändning. *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 233—234.

90. Sulkunen, Pekka. Alcohol policies fin de siecle. *Health Policy* 7 (1987), 325—338.

91. Tuominen, Tauno A. Aikaa tarvitaan. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 98—99.

92. Warsell, Leena. Suhde viinaan surkuhupaisa. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 260—261.

93. Virtanen, Matti. Viinapää voimissaan (Jussi Simpura haastateltavana). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 263—265.

94. Österberg, Esa. Hemlagren ökar i Finland. Utrikesresor och billig, tullfri sprit. *Alkohol och narkotika* 81 (1987):2, 20—25.

Alkoholitalous 304.111 Economics of alcohol

95. Alko Ltd and Dorr-Oliver to market integrated starch/alcohol plants. *Starch/Stärke* 39 (1987):6, 216.

96. Holm, Pasi. Optimihyödykeveroakaavat: sovellutus alkoholijuomaryhmiin. Pro gradu -tiivistelmä. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, 1986. Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen julkaisuja B48. Valtiotieteellisen tiedekunnan opinnäytteiden tiivistelmät lukuvuodelta 1986—1987. Helsinki 1987.

97. Kasurinen, Veikko. Alkoholitalous. S. 196—199. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

98. Kihl, Merja. Alkoholimainonnan sääntöjen purkamisessa edetty varpaan mitta kohti vapautta. *Mainos-uutiset* 1987:2, 4—5.

99. Koponen, Olavi. Havaintoja Suomen panimoteollisuuden kehityksestä viimeisen neljännesvuosisadan aikana. *Mallas ja olut* 1987:2, 36—42.

100. Laurila, Eero. Kriittikki ja motiivit. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 138.

101. Mäenmaa, Arto & Virintie, Pasi. Kansainvälinen suorituskyyky ja liiketoimintastrategiat. Tislattuja alkoholijuomia valmistavat yritykset. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu, 1987. 140 s. Helsingin kauppakorkeakoulu, Arto-projekti 1986—1987. Laskentatoimen laitos 18. ISBN 951-700-258-0

102. Pietilä, Kirsti. Panimoteollisuus Espanjassa. *Mallas ja olut* 1987:2, 51—53.

103. Yritys, Esa. Keisarin uudet vaatteet? *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 136—138.

Ravintolatalous, anniskelu 304.112 Restaurant economics, on-premise retailing

104. Hakala, Juhani. Tietoja vuoden 1986 anniskelutoiminnasta. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 91—96.

105. Hakala, Juhani. Tutkimustulokset ja käytäntö. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 256—257.

106. Hakala, Juhani. Valvonnasta luottamukseen. *Kantavierre* 1987:3, 26—27.

107. Heikkilä, Lena. Asiakkaat toivovat vapaampaa ravintolailmapiiriä. *HRY-Vitriini* 59 (1987):11, 6—7.

108. Heikkilä, Lena. Suomen matkailu on suomalaisten käsissä. *HRY-Vitriini* 59 (1987):6, 28—29.

109. Honkakumpu, Irkka. Minibaari on lisäpalvelu. *HRY-Vitriini* 59 (1987):7—8, 18—20.

110. Hotelli- ja ravintolaneuvosto r.y. Kannattavuustutkimus 1987. Tunnuksukuja vuodelta 1986. Helsinki: Hotelli- ja ravintolaneuvosto, tutkimusosasto, 1987. 24 s. ISSN 0782-0577

111. Karisto, Antti. Matka keskiolutbaarien maailmaan (Kirjallisuusarvostelu: Numminen, M. A. Baarien mies. Helsinki: Kirjayhtymä, 1986. 248 s.). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 41—42.

112. Koski, Heikki. Viimeinen sana. *HRY-Vitriini* 59 (1987):5, 64.

113. Koskikallio, Ilpo. The social history of restaurants in Sweden and Finland — a comparative study. Abstract. P. 39. In: Barrows, Susanna & Room, Robin & Verhey, Jeffrey (eds.). *The social history of alcohol. Drinking and culture in modern society. Proceedings of a conference held in Berkeley, California, January 1984*. Berkeley: Alcohol Research Group, 1987. 317 p.

114. Linko, Maaria & Linko, Matti. Matkamies keskiolutbaareissa eli Kotkan Helmi ja muita kertomuksia (M. A. Numminen: Baarien mies. Kirja-arvostelu). *Mallas ja olut* 1987:6, 173—176.

115. Mara-alan rakennemuutos — se on totta. *HRY-Vitriini* 59 (1987):12, 20—23.

116. Mäkinen, Aarne U. Ajankohtaista anniskelusta. *HRY-Vitriini* 59 (1987):3, 28—30.

117. Numminen, M. A. Keskiolutbaari on vailla vertaa. *HRY-Vitriini* 59 (1987):3, 24—27.

118. Piispa, Matti. Pitsanpurija baarien maassa (Kirjallisuusarvostelu: Numminen, M. A. Baarien mies. Helsinki: Kirjayhtymä, 1986. 248 s.). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 42.

119. Pirinen, Mika. Ravintolakäynnit ja -kävijät Helsingin keskustan kolmessa ylemmän hintaryhmän erityyppisessä ravintolassa. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu, 1987. 146 s.

120. Rastas, Ulla. Anniskeluoikeudet tulevat. Kannattaako meidän anoa? *HRY-Vitriini* 59 (1987):12, 8—9.

121. Salo, Maija. Alkoholijuomien anniskelukulutuksen määrän kehitys vuosina 1969—1986 ja eräitä anniskelua koskevia kysyntämalleja. Helsinki: Alko/Taloudellinen tutkimus ja suunnittelu, 1987. 56 s. + liitt. Alkon taloudellinen tutkimus ja suunnittelu, nro 9, joulukuu 1987. ISBN 951-9479-99-6

122. Svensk, Arto. Oy Alko Ab. Ravintolatoimintaan liittyvien sääntöjen ja valvonnan mieltäminen — henkilöstö ja asiakkaat. SMG-palvelututkimus Oy, 1987. 41 s.

123. Svensk, Arto. Tutkimus suhtautumisesta ravintolamääräyksiin. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 254—256.

124. Teho, Pekka. Tukkukauppana Alko. *HRY-Vitriini* 59 (1987):3, 11.

125. Toimitusjohtaja P.-O. Kreander, Arctia Oy. Yritystalous 1987:1, 2—3.

126. Tuominen, Tauno A. Anniskelussa kokonaishinnoitteluun. *HRY-Vitriini* 59 (1987):5, 28—29.

127. Tuominen, Tauno A. Yhdysvallat ravintolaelinkeinon kärjessä. *HRY-Vitriini* 59 (1987):4, 48—52.

128. Tuominen, Tauno A. & Hakala, Juhani. Irlannin anniskelutoiminnasta (Serving of alcoholic beverages in Ireland. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 311—316.

129. Tuominen, Tauno A. & Hakala, Juhani. Saksan liittotasavallan anniskelutoiminnasta (Serving of alcoholic beverages in the Federal Republic of Germany). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 28—32.

Alkoholijuomien käyttö, kulutus ja haitat 304.12 ***Alcohol use, consumption and damage***

130. Aasland, Trond. Norsk bok endevender tenknigen om rusmidler (Fekjaer, Hans Olav: Alkohol og narkotika — myter og virkelighet). En bokrecension. *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 188—189.

131. Ahola, Eija. Uusi keskiluokka ja alkoholi (The new middle class and alcohol. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 173—182.

132. Oy Alko Ab:n hallintoneuvoston kertomus alkoholioalojen kehityksestä vuonna 1986. Helsinki: Alko, 1987. 49 s. ISSN 0356-2166

133. Oy Alko Ab:s förvaltningsråds berättelse över alkohollägets utveckling år 1986. Helsingfors: Alko, 1987. 49 s. ISSN 0356-2174

134. Alkoholbruk och dess konsekvenser. Rapport från det nordiska samhällsvetenskapliga forskarmötet i Stavern, Norge 19.—22. 8. 1986. Helsingfors: Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD), 1987. 275 s. NAD-publikation no 15. ISBN 951-47-0205-0

135. Alkoholinkäyttö ja urheiluharrastukset. Liikunta ja tie 24 (1987):2, 96.

136. Alkon taloudellinen tutkimus ja suunnittelu. Kuntakohtaiset tilastot 1986. Helsinki: Oy Alko Ab, 1987. 34 s. Alkon taloudellinen tutkimus ja suunnittelu, tilasto, heinäkuu 1987.

137. Arminen, Ilkka. Uusraittius ja survey-tutkimuksen ongelmat. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 208—210.

138. Haavisto, Kari & Jansson, Bengt. Sporttius, alttius, spiritus — alkoholi joukkueurheilussa. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 198—200.

139. Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav. Alkoholen i Norden. En sammenliknende undersøkelse av bruk av alkohol, holdninger til alkohol og konsekvenser av alkoholbruk i Finland, Island, Norge og Sverige. Bilaga till *Alkoholpolitik* 1987:4. 56 s.

140. Kannas, Lasse & Vuolle, Pauli. Huippu-urheilijoiden alkoholinkäyttö — myytti vai todellisuutta. *Liikunta ja tie* 24 (1987):2, 64—70.

141. Kaprio, J. & Koskenvuo, M. & Langinvainio, H. & Romanov, K. & Sarna, S. & Rose, R. J. Social and

genetic influences on drinking patterns of adult men: a study of 5 638 Finnish twin brothers. P. 373—377. In: Lindros, Kai & al. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon, 1987. 765 p. *Alcohol and Alcoholism* 1987, suppl. 1.

142. Kolk, Thomas. Alkoholstatistik från Danmark, Finland, Norge och Sverige 1980—1985. *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 56—64.

143. Pyörälä, Eeva. Juomakulttuurin muutos uudenai-kaistuvassa Espanjassa. *Sosiologian pro gradu -tutkielma*. Helsinki: Helsingin yliopisto, 1987. 124 s.

144. Simpura, Jussi. Defining problematic drinking in everyday life: Suggestions for a comparative study on cultural meanings of drinking. P. 68—71. In: Paakkanen, Pirjo & Sulkunen, Pekka (eds.). *Cultural studies on drinking and drinking problems. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies* 176. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1987.

145. Simpura, Jussi (ed.). *Finnish drinking habits. Results from interview surveys held in 1968, 1976 and 1984*. Translated by Andrew McCafferty. Helsinki: The Finnish Foundation for Alcohol Studies, 1987. 272 p. The Finnish Foundation for Alcohol Studies, volume 35. ISBN 951-9192-36-0

146. Simpura, Jussi. Suomalaisten juomatavat. *Liikunta ja tie* 24 (1987):2, 54—56.

147. Simpura, Jussi. Tiede, tutkijat, yhteiskunta — vapauden ja vastuun ongelmia. *Tiimi* 1987:6, 24—26.

148. Stenius, Kerstin. Världens lägsta alkoholkonsumtion? *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 239—240.

149. Sumu, Ilkka. Pelataan jälkipeliä. *Liikunta ja tie* 24 (1987):2, 88—90.

150. Suomalainen juo juopuakseen. *Työ — terveys — turvallisuus* 1987:9, 10—11.

151. Takala, Jukka-Pekka. Juomatavat ja alkoholihaitat. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 43—44.

152. Takala, Jukka-Pekka. Vapaus vai rakkaus — huomautuksia Alasuutarille. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 35—37.

153. Urheilijakin rentoutuu alkoholin avulla. *Sotilasurheilu* 6 (1987):2, 20—21.

154. Veijola, Soile. Mitä Jane teki Tarzanille — vaimous ja matkustaminen (What Jane did to Tarzan — the wife and travel. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 115—119.

155. Österberg, Esa. Kansainvälinen alkoholihaittata-
lastokokous. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 327—328.

156. Österberg, Esa. Rapport från den internationella skadestatistiska konferensen. *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 238—239.

157. 1986. Alkoholitilastollinen vuosikirja. *Alkoholstatistisk årsbok. Alcohol statistical yearbook*. Helsinki: Alko, 1987. 102 s. ISSN 0783-1374

Nuoret ja alkoholi 304.12—053.2/7 ***Young people and alcohol***

158. Ahlström, Salme. Muutoksia nuorten juomata-
voissa. S. 151—161. Teoksessa: Nuorisotyön käsikirja. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 71. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus, 1987. 222 s. ISBN 951-

159. Ahlström, Salme & Telama, Risto & Laakso, Lauri. Suomalaisen nuorison liikuntaharrastus ja alkoholin käyttö. *Liikunta ja tiede* 24 (1987):2, 58—63.

160. Ahtola, Raija & Municio, Ingegerd. Bruk av alkohol och narkotika bland finska 15-åringar i Eskilstuna. *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 167—172.

161. Hakkarainen, Pekka. Päihdetapaukset Suomen kouluissa vuosina 1968, 1969, 1972 ja 1985 (Cases of intoxication in Finnish schools in 1968, 1969, 1972 and 1985. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):3, 120—128.

162. Hoikkala, Tommi. Ungdomsbildernas mosaik. I verket: Va' säger dom ungdomsforskarna. Ungdom i riskzon. Socialstyrelsen 1987.

163. Leskinen, Sirkku H. Nuorten ravinto- ja liikuntakäyttäytyminen ja niihin yhteydessä olevia tekijöitä. Kuopion yliopisto, yhteiskuntatieteiden osasto. Hoitotiede. Lisensiaattitutkimus. 89 s. + 14 liitettä. 1986 (mon.).

164. Lybeck, Joakim & Pirinen, Mika & Tuokko, Timo. Nuorisomellakoita? Kertomus Hangon regatata. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 317—321.

165. Mäkelä, Klaus & Virtanen, Matti. Kauppaoppilaiden suomalainen humala (Commercial college students and inebriation — the Finnish way. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):4, 162—172.

166. Rahkonen, Ossi & Ahlström, Salme & Rimpelä, Matti. Nuorten alkoholin käyttö vuosina 1973—1987 (Trends in drinking habits among Finnish youth in 1973—1987. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 292—302.

167. Rimpelä, Matti. Nuorten terveystottumukset 1977—1987. Tutkimusohjelman kehityksen ja tulevaisuuden erittelyä. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 24 (1987):4, 264—267.

168. Rimpelä, Matti & al. Nuorten terveystottumusten muutokset 1977—1987. Osaraportti I: Aika, ikä ja sukupuoli. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1987. 150 s. Lääkintöhallituksen julkaisuja, Sarja tutkimukset 7/1987. ISBN 951-47-0904-7

169. Tossavainen, Kerttu. Itäsuomalaisten yhdeksäsluokkalaisten tupakointi ja alkoholin käyttö. Kuopion yliopisto, yhteiskuntatieteiden osasto. Hoitotiede. Lisensiaattitutkimus. 165 s. + 46 liitettä. (47 s.) 1987.

170. Warsell, Leena. Hymyöpoika ja viinan kauhistus eli miksi nuoret juovat? *Liikunta ja tiede* 24 (1987):2, 92—95.

171. Weckroth, Klaus. Nuoriso ja oikeaa ja väärää väkevämmät aineet (The young and the substances that are stronger than right and wrong. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 303—310.

Naiset ja alkoholi 304.12—055.2

Women and alcohol

172. Aarnio-Horila, Mervi. Niukemmin ja runsaammin juovat naiset. Näkökulma naisten alkoholin käyttöön. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, sosiaalipolitiikan laitos, 1987. 103 s. + liitt.

173. Ahlström, Salme. Förändringar i de finländska kvinnornas alkoholvanor (Changes in Finnish women's

drinking habits. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 10—18.

174. Halmesmäki, Erja. Alcohol consumption and pregnancy. Dissertation. Helsinki: University of Helsinki, 1987. 68 s. ISBN 951-99871-0-X

175. Halmesmäki, Erja. Alkoholien aiheuttamat sikiövauriot. S. 131—135. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

176. Halmesmäki, E. & Autti, I. & Granström, M.-L. & Stenman, U.-H. & Ylikorkala, O. Estradiol, estriol, progesterone, prolactin and human chorionic gonadotropin in pregnant women with alcohol abuse. *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* 64 (1987):1, 153—156.

177. Halmesmäki, E. & Raivio, K. O. & Ylikorkala, O. Patterns of alcohol consumption during pregnancy. *Obstetrics & Gynecology* 69 (1987):4, 594—597.

178. Hyttinen, Irja. Erään naisten ryhmän anatomia. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 82—83.

179. Hyttinen, Irja. Naisten päihdeongelmien hoito. *Tiimi* 1987:4, 6—10.

180. Järvinen, Margaretha. Fallna kvinnor och hållna kvinnor. Polisen och prostitutionen i Helsingfors åren 1965, 1975 och 1980—85. Åbo: Institutet för kvinnoforskning vid Åbo Akademi, 1987. 209 s. Publikationer från Institutet för kvinnoforskning vid Åbo Akademi, no 2. ISBN 951-649-361-0

181. Järvinen, Margaretha. Kvinnan i alkoholforskningen. Det mänskliga är manligt. *Alkohol och narkotika* 81 (1987):5—6, 68—73.

182. Järvinen, Margaretha. Prostituutiomietintö unohtaa suomalaisen näkökulman. *Tiimi* 1987:3, 15—16.

183. Nieminen, Heli. Alkoholi mielenterveysasemalle hoitoon hakeutuneiden naisten ongelmana (Alcohol problems among the female patients of the mental health centre. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 9—17.

184. Nätkin, Ritva. Avioliitto ja alkoholi naisen kannalta. *Tiimi* 1987:1, 12—14.

185. Palonen-Tikkanen, Ulla. Alkoholin vammauttamien vauvojen määrä vähentynyt Ruotsissa. Lapset ja yhteiskunta 46 (1987):5, 10—12.

186. Palonen-Tikkanen, Ulla. Sikiön hoito vaikea eettinen ongelma. Lapset ja yhteiskunta 46 (1987):5, 13—16.

187. Veijola, Soile. What did Jane do to Tarzan? — Hustruskap och resande. *Alkoholpolitik* 4 (1987):1, 46—49.

188. Ylikorkala, O. & Halmesmäki, E. & Viinikka, L. Effect of ethanol on thromboxane and prostacyclin synthesis by fetal platelets and umbilical artery. *Life Sciences* 41 (1987), 371—376.

189. Ylikorkala, Olavi & Stenman, Ulf-Håkan & Halmesmäki, Erja. Gammaglutamyltransferase and mean cell volume reveal maternal alcohol abuse and fetal alcohol effects. *American Journal of Obstetrics and Gynecology* 157 (1987), 344—348.

190. Österberg, Ingalill. Pohjoismaista tietoa naisista ja päihteistä. *Tiimi* 1987:1, 15—16.

191. AA erään jäsenen näkemänä. Helsinki: AA-kustannus, 1987. 30 s. ISBN 951-9015-04-3
192. Ahlström, Salme & Haavisto, Kari. Alkon lakon vaikutus katkaisuhoidoasemien asiakasmääriin keväällä 1985 (Effects of the 1985 Alko strike on admissions to withdrawal units. English summary). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):5, 231—237.
193. A-klinikatoimen osoitteisto. A-klinikkasäätiön keskustuimisto. *Tiimi* 1987:6, liite 4 s.
194. Alasuutari, Pertti. Alcoholism in its cultural context: the case of blue-collar men. *Contemporary Drug Problems* 13 (1986):4, 641—686.
195. Alasuutari, Pertti. Morphology of the life-histories of alcoholics. P. 83—85. In: Paakkanen, Pirjo & Sulunen, Pekka (eds.). Cultural studies on drinking and drinking problems. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies 176. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1987.
196. Arngrim, Torben. Valg af behandling for alkoholisme (Lindström, Lars: Val av behandling för alkoholism. Malmö 1986). En bokrecension. *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 187—188.
197. Bergmark, Anders & Oscarsson, Lars. Socialbedrinningens förslag till ändringar i LVM-lagen. Debatten och några reflektioner. *NAD-nyhetsbrev* 1987:3, 30—33.
198. Halonen, Ilkka. Keidas vai kangastus — juomisen hallinta ja alkoholiongelmat. Järvenpää: Järvenpään sosiaalisairaala, 1987. 59 s. Järvenpään sosiaalisairaalan julkaisuja nro 25 (1987). ISBN 951-9420-25-8. ISSN 0356-844X
199. Halonen, Ilkka. Kohtuus ja kontrolli. Eli onko tilaa alkoholismiin ja abstinenssin välissä? (Moderation and control, or is there any leeway between alcoholism and abstinence? English summary). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):5, 219—225.
200. Helgason, Tómas. Alkoholister som lyckats (Nordström, Göran: Successful outcome in alcoholism. Lund 1987). *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 128—130.
201. Hemánus, Pertti. ”Det personliga problemet” eller nymoralism, alkohol och journalistik. S. 145—150. I: *Pressens årbog* 1986. Odense 1987.
202. Hintikka, Eija. Tahdonvastaisesti huollettujen määrällisestä kehityksestä laitoshuollossa: alkoholisti-huoltoloiden, työlaitosten ja kasvatuslaitosten historiallinen kehitys ja näissä laitoksissa hoidettujen määrällinen kehitys vuosina 1883—1982. *Sosiaalipoliittikan pro gradu -tutkielma*. Tampere: Tampereen yliopisto, 1987. 154 s.
203. Holmberg, Nils. Fotspar i ett minfält. Om att dricka eller icke dricka (Footprints in a minefield. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 222—230.
204. Holmberg, Nils. Minfält utan fotspar? *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 232—233.
205. Huttunen, Matti. Kuka on alkoholisti. S. 148—150. Teoksessa: Kiiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.
206. Hyttinen, Irja. Naisen alkoholismilla on erityispiirteitä. *Sosiaaliturva* 75 (1987):5, 227—230.
207. Hyytiä, Petri. Solukalvoilta sosiaalisairaalaan (Kiiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino [toim.]. *Alkoholi: Vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki 1987. Kirja-arvostelu). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):4, 214—215.
208. Kaakinen, Juha. Sosiaalihuollon asuntomarkkinat. Helsingissä 6 000 asunnotonta. *Suomen kunnallislehti* 1987:7, 20—22.
209. Kaksitoista kuoli kylmään tammikuun aikana. Sosiaalihuollon selvitys kuntien toimenpiteistä. *Sosiaaliturva* 75 (1987):12, 662—664.
210. Keso, Lauri. Alkoholismien hoidon tuloksellisuus. *Suomen lääkirilehti* 42 (1987):19—20, 1883—1886.
211. Klingemann, Harald & Takala, Jukka-Pekka. International studies of the development of alcohol treatment systems. A research agenda for the future. *Contemporary Drug Problems* 14 (1987):1, 1—13.
212. Koistinen, Paavo. Hoitotulokset. S. 184—188. Teoksessa: Kiiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.
213. Koistinen, Paavo. Mikä arvo esperalilla? *Tiimi* 1987:2, 25—26.
214. Korhonen, Timo. Askel askeleelta raittiiksi. Työ — terveys — turvallisuus 1987:9, 6—8.
215. Korpi, Kyllikki. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto 1985. Helsinki: Sosiaalihuolto, 1987. 14 s. Tilastotiedotus 1987:2. ISSN 0355-5763
216. Koskela, Kalervo. Päihdehuolto — huoltoa ja adiktion estämistä? *Sosiaaliturva* 75 (1987):6, 306—307.
217. Koski-Jännes, Anja. Kuinka paljon on liian paljon? Opas juomisen vähentäjille ja lopettajille. 3. p. Helsinki: Otava, 1987. 112 s. ISBN 951-08956-0
218. Kostamo, Aarne. Jäähyväiset päihdehuololle. *Sosiaaliturva* 75 (1987):5, 221—222.
219. Kuronen, Hannu. Alkoholismia ylläpitävät mekanismit. Pro gradu -tiivistelmä. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta 1987. Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen julkaisuja B48. Valtiotieteellisen tiedekunnan opinnäytteiden tiivistelmät lukuvuodelta 1986—1987. Helsinki 1987.
220. Kärkkäinen, Sirkka-Liisa & Vesanen, Pirjo. Asunnottomat vuonna 1986 ja toimenpiteet asunnottomuuden poistamiseksi vuosina 1987—1991. Helsinki: Asuntopoliittinen selvitys, 1987. 29 s. Tilastotietoa sarja D: 1/1987. ISSN 0783-747X
221. Lankinen, Leila & Kaakinen, Juha. Asunnottomuus Helsingissä. Bostadslösheten i Helsingfors. Helsingin kaupungin tilastokeskus. Neljännesvuosikatsaus 1987:3, 3—12.
222. Laukkonen, Veikko. Alkoholisti voi parantua. Alkoholismien kokeneen käsitys sairaudestaan 30 raittiina eletyn vuoden jälkeen. Helsinki: Transkustannus ky., (1987). 132 s.
223. Lehto, Juhani. Juopon toimentulo. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):2, 46—50.
224. Lehto, Juhani. Päihdehuolto siirtyy erityiskontrollista normaalipalveluun. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):3, 9—14.
225. Löfgren, Bo. Några synpunkter på Nils Holmbergs essä. *Alkoholpolitik* 4 (1987):4, 231—232.
226. Marjakangas, Antero. Auttajan käsi ei ole kylmä.

Uudella päihdehuoltolaila ylevät tavoitteet. Sosiaaliturva 75 (1987):9, 492—494.

227. Murto, Lasse. Milloin alkoholi ongelmainen on hoidon tarpeessa. S. 170—174. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

228. Mäkelä, Klaus. Alcoholics and other drunks (In the article: The future of the word 'alcoholism'). British Journal of Addiction 82 (1987):10, 1063—1064.

229. Mäkelä, Klaus. Päihdehuollon tutkiminen. Tiimi 1987:2, 10—12.

230. Mäkelä, Klaus. Sananen kehittävistä työntutkimuksesta. Tiimi 1987:6, 21—22.

231. Mäkelä, Klaus & Säilä, Sirkka-Liisa. The distribution of alcohol related overnight stays among different authorities in Finland 1960—1980. Contemporary Drug Problems 14 (1987):1, 125—136.

232. Mäkelä, Rauno. Hoitomenetelmät. S. 178—183. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

233. Mäki, Jukka. Katkaisuhoito osana päihdeongelman hoitoa. Raportti katkaisuhoitojärjestämisestä eräissä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yksiköissä. Helsinki: Sosiaalihalitus, 1987. 76 s. Sosiaalihalituksen raporttisarja no 3/1987. ISBN 951-47-0372-3

234. Niemelä, Jorma. Ihmiskäsitysten vaikutus hoitomuodon valintaan päihdehuollossa. Sosiaalinen aika-kirja 81 (1987):3, 26—31.

235. Niemelä, Jorma. Kristilliset päihdehuoltojärjestöt ovat koonneet rivejään. Suomen kunnat 66 (1987):18, 50—51.

236. Niemelä, Jorma. Ylilääkäri Paavo Koistinen: Päihdehuollon yksiköt varustautuneet huonosti AIDS-potilaiden hoitoon. Sosiaaliturva 75 (1987):9, 497—498.

237. Nuutinen, Hannu. Effect of chronic alcohol consumption and liver disease on hepatic metabolism of ethanol in man. Dissertation. Helsinki: University of Helsinki, 1987. U.S. ISBN 951-9479-91-0

238. Pehkonen, Irene. Uusi päihdehuoltolaki tarkistaa asenteita. Kehykset (HYKS) 1987:3, 4.

239. Pohjanheimo, Esa. Kenen on vastuu? Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 201—203.

240. Poikolainen, K. Alkoholien käytön mittaaminen. S. 41—43. Teoksessa: Koskela, R.-S. Altistumis- ja sairaushistoriatiedon keruu reproduktio- ja takeneissa sairastuvuuden ja kuolleisuuden tutkimuksissa. Helsinki: Työterveyslaitos, 1987.

241. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon kehittäminen Hämeenlinnassa 26.—27. 1. 1987 pidetyn sosiaalihalituksen ja Huoltoloiden Keskusliiton järjestämän seminaarin alustuksia. Helsinki: Sosiaalihalitus, 1987. 104 s. Sosiaalihalituksen raporttisarja no 7/1987. ISBN 951-47-0407-X

242. Päihdehuollon tutkimus- ja kehittämisseminaari 13. 11. 1986. Helsinki: Päihdeasiain neuvottelukunta & Raittius- ja alkoholiasiain neuvottelukunta, 1987. 72 s.

243. Päihdehuoltolain mukainen tahdosta riippumaton hoito terveydenhuollossa. Lääkintöhallituksen yleiskirje nro 1908. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1986. 11 s.

244. Reijonen, Merja. Taivas kattona. Raportti ulkona

asumisesta alkutalven pakkasilla 1987. Helsinki: Sosiaalihalitus, 1987. 24 s. + liitt. Sosiaalihalituksen raporttisarja no 8/1987. ISBN 951-47-0408-8

245. Roine, Risto P. & al. Urinary dolichol — a new marker of alcoholism. Alcoholism: Clinical and Experimental Research 11 (1987): 6, 525—527.

246. Rosenius, Raimo. Päihdeongelmaisten asumisen ratkaisuja Oulussa. Suomen kunnallislehti 1987:7, 23—24.

247. Rosenqvist, Pia & Takala, Jukka-Pekka. Two experiences with lay boards. The emerge of compulsory treatment of alcoholics in Sweden and Finland. Contemporary Drug Problems 14 (1987):1, 15—38.

248. Rämö, Laura. Hoitokoti päihdeongelmaisten hoitoyhteisönä: tutkimus Tampereen A-klinikan hoitokodista. Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 1986. 90 s.

249. Saarto, Ari. Päihdetyön kehittämishankkeet. Tiimi 1987:3, 11—13.

250. Saarto, Ari. Työmiehen elämä ja alkoholi. (Kirjallisuusarvostelu: Alasutari, Pertti. Työmiehen elämäntarina ja alkoholismi. Licensiaattityö. Tampere: Tampereen yliopisto, 1986). Tiimi 1987:1, 17—18.

251. Salo, Anja. Myllyhoitoyksikkö terapeuttisena yhteisönä. Tutkimus Kalliolan kuntoutuskeskuksen Vantalankuntoutuskeskuksen toiminnasta. Tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 1987. 96 s.

252. Sarvanti, Tapani. Hoitojärjestelmät. S. 175—177. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

253. Sarvanti, Tapani. Kohti laaja-alaista päihdepolitiikkaa. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):3, 4—8.

254. Sarviharju, Maija & Eriksson, Kalervo. Alkoholinkäyttöön liittyvät perinnölliset tekijät. S. 158—164. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

255. Simpura, Jussi. Päihdehuolto ja yhteiskuntakehitys. Sosiaaliviesti 1987:4, 10—17.

256. Sinclair, John David. Alkoholismien parannuskeinoja etsimässä. Viime vuosikymmenen aikana tapahtunut kehitys (Progress report on drug treatments for alcoholism. English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):5, 226—230.

257. Sinclair, J. D. The feasibility of effective psychopharmacological treatments for alcoholism. British Journal of Addiction 82 (1987):11, 1213—1223.

258. Sinclair, John David. Opiatien käyttö alkoholisten hoidossa (Opiate treatment for recalcitrant alcoholics? English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 182—184.

259. Smeds, Sten-Erik. Päihdeongelmainen hoidettavana. Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 204—206.

260. Stenius, Kerstin. Marknadskrafter i välfärdssamhället. Privatisering inom alkoholstvärden — ett lokalt exempel. Alkoholpolitik 1 (1987):3, 172—177.

261. Tainio, Soile Hannele. Puolimatkan talo terapeuttisena yhteisönä. Pro gradu -tiivistelmä. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen julkaisuja B48. Valtiotieteellisen tie-

dekunnan opinnäytteiden tiivistelmät lukuvuodelta 1986—1987. Helsinki 1987.

262. Tarvitaanko enää A-klinikkaa? *Tiimi* 1987:1, 6—9.

263. Tourunen, Jouni. Ensi kertaa katkaisuhoitoon hakeutuneiden miesten elämäntilanne (Situation of men seeking detoxification for the first time). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):2, 61—67.

264. Tuomi, Arja. Maastossa asuvien vapaus on myytti. *Mielenterveys* 1987:2, 39—40.

265. Tutkimus ulkona asuvista: kaatopaikalta ei muuteta kerrostaloon. *Suomen kunnat* 66 (1987):12, 3.

266. Walamies, Heljä. Päiväkeskuksia asunnottomille ja päihdeongelmallisille. *Sosiaaliturva* 75 (1987):5, 230—232.

267. Weckroth, Klaus. Elämä ja alkoholi (Kirjallisuusarvostelu: Koski-Jännes, Anja. Kuinka paljon on liian paljon? Helsinki: Otava, 1986. 112 s.). *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 24 (1987):2, 130—131.

268. Vertio, Harri. Pieni puuttuminen terveyskeskusten työmuotona alkoholihaittojen vähentämiseksi. *Sosiaalinen aikakauskirja* 81 (1987):3, 15—16.

269. Vestergaard, Jørn. Afrusningsklinikker — alternativ til anbringelser i politiets detentioner og tvangsindlæggelser på psykiatriske afdelinger (Detoxication units: an alternative to arrests for drunkenness and committals to psychiatric care. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 147—155.

270. Voipio, Martti. The development of voluntary care of alcoholics in Finland. *Globe* 1987:1, 19—21.

271. Väkivaltaiset asiakkaat, väkivaltilanteet ja turvallisuusjärjestelyt sekä sosiaaliviranomaisten psykososiaalinen stressi Suomen sosiaalivirastoissa. Teoria ja viitekehys. Tutkimustulokset. Valtakunnalliset, alueelliset ja virastokohtaiset suosituksukset. Helsinki: Sosiaalityöntekijöiden psykkinen työsuojelun tutkimusprojekti, 1987. 56 s. ISBN 951-KE-1261-0

272. Väkivaltaiset asiakkaat, väkivaltilanteet ja turvallisuusjärjestelyt sekä sosiaaliviranomaisten psykososiaalinen stressi Suomen sosiaalivirastoissa. Osa II: Empiria. Tutkimustulokset. Valtakunnalliset, alueelliset ja virastokohtaiset suosituksukset. Helsinki: Sosiaalityöntekijöiden psykkinen työsuojelun tutkimusprojekti, 1987. 123 s. ISBN 951-KE-1261-0

273. Österberg, Ingalill. Alkoholitohtori Bo Löfgren — psykodynamiikan asianajaja. *Tiimi* 1987:6, 11—13.

274. Österberg, Ingalill. Missbrukarvården i Finland — det blåser nya friska vindar. *Alkohol och narkotika* 81 (1987):2, 18—20.

275. Österberg, Ingalill. 30 000 alkoholister besöker A-klinikerna. *Alkoholen i Finland. Socialnytt* 1987:4, 30—35.

Perheongelmat 304.135

Family problems

276. Dunder, Marja-Liisa. Yön synkät kasvot. Poliisi ja sosiaalityöntekijä yhteistyössä. Lapset ja yhteiskunta 46 (1987):6—7, 5—6.

277. Holmila, Marja. The guardian angel or a drinking companion: The spouse's influence on drinking in young

families in Helsinki, Tallinn and Moscow. P. 93—94. In: Paakkanen, Pirjo & Sulkunen, Pekka (eds.). Cultural studies on drinking and drinking problems. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies 176. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1987.

278. Huhtala, Aarno. Sopua tupaan poliisin ja sosiaalityöntekijän yhteisvoimin. *Sosiaaliturva* 75 (1987):9, 495—496.

279. Nätkin, Ritva. Viina kolmantena pyöränä avioliitossa (Marital triangels with alcohol. English summary). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):1, 2—8.

280. Rosenberg, Thomas & Sulkunen, Pekka. Den moderscentrerade familjekulturen, alkoholen och sverigefinnarnas skolproblem (The matriarchal family, alcohol and problems of Finnish schoolchildren in Sweden. English summary). *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 156—166.

281. Saarto, Ari. Perheen alkoholinkäyttö lapsen kannalta ”Lapsi alkoholiperheessä” -tutkimusten valossa. Helsinki: A-klinikkasäätiö, 1987. 89 s. ISBN 951-99845-6-7

282. Saarto, Ari. Perheen alkoholinkäyttö lapsen kannalta. Tutkimusten arviointia ja uusia näkökulmia. *Tiimi* 1987:2, 13—17.

283. Sulkunen, Pekka & Rosenberg, Thomas. Äidinvaltainen perhekulttuuri, alkoholi ja ruotsinsuomalaisten kouluongelmat (The matriarchal family, alcohol and problems of Finnish schoolchildren in Sweden. English summary). *Alkoholipoliitikka* 52 (1987):3, 105—114.

Työelämä 304.136

Work life

284. Frilander, Pertti & Roto, Pekka. Terve työpäivä tavaksi -projektin arviointitutkimus, osa 2. — Muutokset terveyttä ja terveyskäyttäytymistä kuvaavissa indikaattoreissa. *Suomen lääkärilehti* 42 (1987):4, 258—264.

285. Hyttinen, Markku. Alkoholisoituneen työmiehen vapauden logiikkaa etsimässä. *Tiimi* 1987:5, 5—7.

286. Hyttinen, Markku. Työelämän päihdeongelmat. Tutkimus työllisten miesten alkoholiongelmiensa taustatekijöistä ja hoidosta. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto, 1986. 131 s.

287. Korhonen, Timo. Samassa veneessä. Työ — terveys — turvallisuus 1987:9, 9—10.

288. Lopenon, Martti. Työvoimapolvelujen vapauttaminen kontrolliorjuudesta. *Sosiaalinen aikakauskirja* 81 (1987):3, 38—42.

289. Myllykangas, Markku. Vuorotyötä tekevien miesten alkoholin käyttö ja tupakointi. S. 69—75. Teoksessa: Terveystieteiden tutkimuskeskuksen vuosikirja 1987. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja tutkimukset 8/1987. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1987. 194 s. ISBN 951-47-1046-0

290. Nyqvist, Leo & Suhonen, Heikki. Päihdeongelmat ja hoitoonohjaus työpaikkojen avainhenkilöiden näkökulmasta. Haastattelututkimus neljällä työpaikalla. Helsinki: Työturvallisuuskeskus, päihderyhmä, I. A. 44 s. + liit.

291. Roto, Pekka & Frilander, Pertti. Terveystieteiden yhteistoiminnallinen edistäminen työpaikalla — terve työpäivä tavaksi -projekti. Osa 1. *Suomen lääkärilehti* 42 (1987):3, 149—154.

292. Suhonen, Heikki. Päihdeongelmien ehkäisy työpaikoilla. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987): 3, 22—25.

293. Toni, Kimmo. Päihtymyksen merkityksestä työsuopimussuhteissa. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu, 1987. 58 s.

294. Työ ja alkoholi. Helsinki: Työturvallisuuskeskus, 1987. 13 s. ISBN 951-9179-55-0

Alkoholipsykologia 304.137

Alcohol psychology

295. Gustafson, Roland. Alkoholi ja turhautuminen aiheuttavat aggressiivisuutta. Korkki 1987:3—4, 14—17.

296. Gustafson, Roland. Alkoholrelaterad aggression ur den experimentella forskningens synvinkel (Alcohol-related aggression — from the point of view of experimental research. English summary). Alkoholpolitik 4 (1987):1, 25—35.

297. Hilakivi, Leena. Vastasyntyneen uni ja myöhempi vapaavalintainen alkoholin kulutus. Psykologia 22 (1987):6, 393—395.

298. Hilakivi, Leena & Aalto, Jouni. Uni ja alkoholi. S. 115—117. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

299. Holmberg, Nils. Kommentteja Sten-Erik Smedsilje. Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 85.

300. Koski-Jännes, Anja. Addiktioner ur psykologisk synvinkel. Alkoholpolitik 4 (1987):1, 50—51.

301. Koski-Jännes, Anja. Inebriation and cognition. P. 26—45. In: Alkoholbruk och dess konsekvenser. NAD-publikation nr 15. Helsingfors: Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning, 1987. 275 s.

302. Koski-Jännes, Anja. Psykologinen näkökulma addiktioihin (Orford, Jim. Excessive appetites. A psychological view of addictions. John Wiley 1985. Kirja-arvostelu). Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 141—142.

303. Mäkinen, Tapani. Kolmiulotteinen näkeminen, alkoholi ja reaktioaika. Psykologian lisensiaattitutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, 1986. 78 s.

304. Parker, Douglas A. & Määttänen, Kirsti. Intoxication and self-orientations during alcohol use. An empirical assessment of the relationship and of its determinants among employed men and women. Journal of Studies on Alcohol 48 (1987):5, 443—449.

305. Smeds, Sten-Erik. Huomautuksia Nils Holmbergille. Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 84—85.

306. Tienari, Pekka. Alkoholinkäyttöön liittyvä psykkinen sairastuvuus. S. 82—85. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

307. Tienari, Pekka. Kaksoiset kiinnostavat psykiatria. Tiede 2000 1987:8, 48—51.

308. Virkkunen, Matti. Väkipalva aivojen kemialla? Tiede 2000 1987:4, 14—17.

Järjestysongelmat ja rikollisuus 304.15

Public order, criminality

309. Frånberg, Per. Klass och våld. Alkoholpolitik 4 (1987):1, 53—54.

310. Kyröläinen, Risto. Holtitonta alkoholipolitiikkaa (Rahkonen, Keijo & Sulkunen, Pekka. Miten päihtyneiden säilöönnotolta voitaisiin välttyä. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen seloste 177. Helsinki 1987). Sosiaaliturva 75 (1987):15, 834—835.

311. Laaksonen, Jukka. Väkipalvarikollisuudesta. Suomen poliisilehti 67 (1987):11—12, 326—328.

312. Lahti, Pirkko. Väkipalva tänään. Mielenterveys 1987:6, 17—20.

313. Mononen, Reijo. Alkoholihäiriöt lentoliikenteessä ja lomamatkoilla. Alkoholipolitiikka 52 (1987):1, 33—35.

314. Oksama, Pekka. Organisoitu turvallisuus. Työ — terveys — turvallisuus 1987:10, 14—15.

315. Oksama, Pekka. Väkipalvan uhka lisääntyy. Meitä valvotaan. Työ — terveys — turvallisuus 1987:10, 12—13.

316. Poliisiviranomaisten pyytämät päihdetutkimukset ja lausunnot vuonna 1986. Helsinki: Kansanterveyslaitos, biokemian osasto, 1986. 6 s.

317. Poliisiviranomaisten pyytämät päihdetutkimukset ja lausunnot vuonna 1987. Helsinki: Kansanterveyslaitos, biokemian osasto, 1987. 6 s.

318. Rahkonen, Keijo. Miksi päihtyneiden säilöönnotto-ongelmalle ei ole tehty mitään? Tiimi 1987:2, 6—9.

319. Rahkonen, Keijo & Sulkunen, Pekka. Miten päihtyneiden säilöönnotoilta voitaisiin välttyä? Helsinki: Oy Alko Ab, 1987. 69 s. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste nro 177. ISBN 951-9192-35-2. ISSN 0356-8113

320. Rahkonen, Keijo & Sulkunen, Pekka. Päihtyneiden käsittelystä — oikaisu Takalalle. Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 135—136.

321. Skog, Ole-Jørgen. Registrert drukkenskap i Norge 1931—1985 (Arrests for drunkenness in Norway 1931—1985. English summary). Alkoholpolitik 4 (1987):1, 1—9.

322. Sulkunen, Pekka. Kuka siivoaa juhlien jäljet? (Rahkonen, Keijo & Sulkunen, Pekka. Miten päihtyneiden säilöönnotolta voitaisiin välttyä. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen seloste 177. Helsinki 1987. Referaatti). Sosiaaliviesti 1987:2, 59—61.

323. Sulkunen, Pekka & Rahkonen, Keijo. Den brutala välfärdsstaten. Omhändertagandet av berusade i Finland (Cruel affluent society: Arrests for drunkenness in Finland. English summary). Alkoholpolitik 4 (1987):3, 133—146.

324. Sulkunen, Pekka & Rahkonen, Keijo. Julma hyvinvointivaltio. Juopuneiden säilöönnottokäytäntö Suomessa (Cruel affluent society: Arrests for drunkenness in Finland. English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 50—60.

325. Takala, Jukka-Pekka. Ohi lukemisesta: Kiitos, pitääkö vain itse! Alkoholipolitiikka 52 (1987):5, 261.

326. Takala, Jukka-Pekka. Päihtyneiden humaanimpana käsittelyyn. Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 132—135.

327. Österberg, Esa. Alkon lakon vaikutus rikollisuuteen (The Alko strike and its effect on crime. English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 185—190.

328. Dunbar, James A. & Penttilä, Antti & Pikkarainen, Jarmo. Drinking and driving. Choosing the legal limits. *British Medical Journal* 295 (1987):6611, 1458—1460.

329. Forsström, Raija. Suomalainen ajaa humalassa keskimäärin kerran kolmessa vuodessa. Onko rattijuopous ongelma? *Helsingin Sanomat*, Kuukausiliite 1987:6, 20—26.

330. Hauge, Ragnar. Den skandinaviske myte nok en gang. *Alkoholpolitik* 4 (1987):3, 184—186.

331. Helsingin poliisilaitoksen liikennetilasto 1986. Helsinki: Helsingin poliisilaitos, 1987. 34 s. + liitt. ISSN 0782-3185

332. Hentilä, Jorma. Alkoholit ja liikenne. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 269.

333. Hentilä, Jorma. Hoitoa, ei kovempia rangaistuksia (Martti Mäki haastateltavana). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 325—327.

334. Kantola, Antero. Vangeista 17 % rattijuoppoja. *Lakimiesuutiset* 1987:3, 35.

335. Korte, Taimi. Lääkkeet ja huumeet liikenteessä. *Suomen lääkärilehti* 42 (1987):34, 3355—3357.

336. Luoma, Markku. Ajokortin peruutusmenettelystä. *Suomen poliisilehti* 67 (1987):1, 26—27.

337. Penttilä, A. & Karhunen, P. J. & Kauppila, R. & Liesto, K. & Tiainen, E. & Pikkarainen, J. Young drunken drivers in Helsinki: 1. Driving events. P. 37—44. In: Benjamin, T. (ed.). *Young drivers impaired by alcohol and drugs*. Oxford: Royal Society of Medicine Services, 1987. Royal Society of Medicine International Congress and Symposium Series, no 116.

338. Penttilä, A. & Lindbohm, R. & Vuori, E. & Pikkarainen, J. Ethanol, other alcohols and solvents in drivers and in cases of fatal intoxication. P. 60—67. In: Bonte, W. (ed.). *Congener alcohols and their medicolegal significance*. Düsseldorf: Institute of Legal Medicine, 1987.

339. Penttilä, A. & Pikkarainen, J. & Karhunen, P. J. & Kauppila, R. & Liesto, K. Das Profil der Trunkenheitsfälle am Ruder in Helsinki. *Tagungsbericht. Zentralblatt Rechtsmedizin* 30 (1987), 455.

340. Penttilä, A. & Vuori, E. & Korte, T. & Pikkarainen, J. Alcohol and drugs in Finland: drivers killed in traffic accidents. P. 263—266. In: Noordzij, P. C. & Roszbach, R. (eds.). *Alcohol, drugs and traffic safety — T86. Proceedings of the 10th International Conference on Alcohol, Drugs and Traffic Safety, Amsterdam*. Amsterdam: Elsevier, 1987.

341. Pikkarainen, Jarmo & Penttilä, Antti. Alkoholit ja liikenne. S. 190—195. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

342. Pikkarainen, J. & Penttilä, A. Recidivism among problem drinking DWI-offenders in Finland. P. 513—516. In: Noordzij, P. C. & Roszbach, R. (eds.). *Alcohol, drugs and traffic safety — T86. Proceedings of the 10th International Conference on Alcohol, Drugs and Traffic Safety*. Amsterdam: Elsevier, 1987.

343. Pikkarainen, J. & Penttilä, A. & Karhunen, P. J. & Kauppila, R. & Liesto, K. & Tiainen, E. Young drivers in Helsinki: 2. Drinking habits. P. 87—94. In: Benjamin, T. (ed.). *Young drivers impaired by alcohol and drugs*. Oxford: Royal Society of Medicine Services, 1987. Royal Society of Medicine International Congress and Symposium Series, no 116.

344. Rajala, Ritva & Liukkula, Päivi. Alkoholproblemen måste analyseras. *Alkohol och narkotika* 81 (1987):4, 22—27.

345. Rajalin, Sirpa & Hämäläinen, Vesa. Rattijuopumuksen torjunta käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta (The behaviourist approach to the prevention of drunken driving. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):6, 281—285.

346. Rattijuopumuksen aiheuttamat vahingot vähentyneet. *Lakimiesuutiset* 1987:3, 34—35.

347. Rattijuopumus puhuttaa. *Suomen poliisilehti* 67 (1987):1, 3.

348. Roine, Risto & al. Alkoholiongelmaisten rattijuoppojen hoitokokeilu (Experimental treatment of drink-driving offenders with alcohol problems. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):1, 18—21.

349. Roine, R. & Korri, U.-M. & Ylikahri, R. & Penttilä, A. & Pikkarainen, J. & Salaspuro, M. Serum acetate as a marker of alcohol abuse among drunken drivers. *Pharmacology & Toxicology* 61 (1987), suppl. 1: ref. 13.

350. Ross, Laurence H. Liikennejuopumuksen ehkäisy Yhdysvalloissa ja Suomessa. *Oikeus* 1987:2, 168—170.

351. Ross, Laurence H. & Uusitalo, Paavo. Om det envisa fasthållandet vid den skandinaviska myten. *Alkoholpolitik* 4 (1987):2, 125—127.

352. Vartiovaara, Ilkka. Lääkärit ja rattijuopous. *Läkarna och rattfylleriet*. *Suomen lääkärilehti* 1987:6, 453—455.

353. Österberg, Esa. Alcohol and traffic in Finland. *Accident Analysis and Prevention* 19 (1987):6, 463—473.

Terveysongelmat, kuolleisuus, onnettomuudet 304.16 ***Health problems, mortality, casualties***

354. Ellisaari, Jaakko. Asunnottomuus ja kuolemanriski. *Sosiaaliturva* 75 (1987):1—2, 15—19.

355. Hillbom, Matti. Aivovauriot. S. 74—81. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

356. Hillbom, Matti. What supports the role of alcohol as a risk factor for stroke? *Acta Medica Scandinavica* 1987, suppl. 717, 93—106.

357. Hillbom, M. & Muuronen, A. & Neiman, J. Liver disease and platelet function in alcoholics. *British Medical Journal* 295 (1987), 581.

358. Hirvonen, Leo. Alkoholit ja fyysinen suorituskyky. S. 59—62. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

359. Honkanen, Risto. Alkoholit ja tapaturmat. *Liikunta ja tiede* 24 (1987): 2, 82—83.

360. Hänninen, Juha & Isohanni, Matti. Psykiatristen

potilaiden alkoholinkäyttö ja hoitoyhteisö. Suomen lääkärilehti 42 (1987):8, 729—731.

361. Juntunen, Juhani. Ääreishermostovauriot. S. 86—90. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

362. Keso, Lauri. Tapaturmat. S. 118—120. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

363. Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Oy Alko Ab, 1987. 212 s. ISBN 951-860-345-6

364. Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino. Alkoholi-juomien aiheuttamat terveyshaitat. Kulutuksen rakenteen ja juomatapojen vaikutus (Medical problems caused by alcoholic beverages — effects of different beverages and drinking habits. English summary). Alkoholipoliitika 52 (1987):6, 286—291.

365. Koskinen, Pekka & al. Alcohol and new onset atrial fibrillation: A case-control study of a current series. British Heart Journal 57 (1987): 468—473.

366. Kupari, Markku & Suokas, Antti. Sydämen ja verenkiertoelimistön sairaudet. S. 102—109. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

367. Mussalo-Rauhamaa, Helena & al. Decreased serum selenium and magnesium levels in drunkenness arrests. Drug and Alcohol Dependence 20 (1987):2, 95—103.

368. Nielsen, Thomas. Miksi alkoholi on vaarallista. Tieteen kuvalehti 1987:8, 72—73.

369. Pentikäinen, Pertti. Alkoholi ja lääkkeet. S. 136—145. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

370. Piha, Tapani & Niemensivu, Helena & Puska, Pekka. Suomalaisen aikuisväestön terveystietäytymisen. Kevät 1986. Helsinki: Kansanterveyslaitos, 1986. U. S. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B4/1986. ISBN 951-46-9984-X. ISSN 0359-3576

371. Pikkarainen, Pekka. Haimasairaudet. S. 99—101. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

372. Poikolainen, K. Alcohol and health: new perspectives for survey research. P. 287—295. In: Cooper, B. (ed.). Psychiatric epidemiology: progress and prospects. London: Croom Helm, 1987.

373. Poikolainen, Kari. Alkoholimyrkytys. S. 68—69. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

374. Poikolainen, Kari. Alkoholin käytön kansanterveydellinen merkitys. S. 72—73. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

375. Päitheidien ongelmakäyttäjien hoidon järjestäminen ja kehittäminen terveydenhuollossa. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1986. 12 s. Lääkintöhallituksen ohjekirje

nro 12/1986. ISBN 951-860-967-5

376. Rissanen, Aila & al. Employed problem drinkers: a nutritional risk group? American Journal of Clinical Nutrition 45 (1987): 456—461.

377. Salaspuro, Mikko. Alkoholimaksasairaudet. S. 91—95. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

378. Salaspuro, Mikko. Alkoholin suurkulutuksen varhaistoteaminen. S. 165—169. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

379. Salaspuro, Mikko & Kauttu, Kyllikki. Onko lääkäreillä valmiuksia hoitaa alkoholiongelmasta? Har läkärn kunnande att behandla alkoholproblem? Suomen lääkärilehti 42 (1987):27, 2467—2470.

380. Sinnemäki, Tarja. Päihdepotilaat terveysasemalla. Tiimi 1987:1, 10—11.

381. Vainio, Harri. Alkoholi ja syöpä. S. 121—122. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

382. Warsell, Leena. Alkoholin vaikutukset. Totta vai pelkkää harhaa? Terveys 2000 1987:7, 48—51.

383. Vuori, E. & Penttilä, A. & Vartiovaara, J. Myrkytysten aiheuttamat kuolemantapaukset vuosina 1983—1985. Suomen lääkärilehti 42 (1987):28, 2604—2608.

384. Ylikahri, Reino. Krapula. S. 55—59. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

385. Ylikahri, Reino. Krapula ja kuntoilu. Liikunta ja tiede 24 (1987):2, 72—75.

386. Ylikahri, Reino. Viina vuosien saatossa. S. 73—82. Teoksessa: Terveyttä etsimässä. Juhlakirja professori Lauri Saxénin täyttäessä 60 vuotta 27. heinäkuuta 1987. Toim. Kari Cantell & al. Helsinki: Otava, 1987.

Alkoholi- ja raittiusvalistus 304.17 **Alcohol and temperance education**

387. Aarva, Pauliina. Alkoholiaiheisten tv-tietoiskujen vastaanotto. Helsinki: Oy Alko Ab/haittavaliustus, 1987. 63 s. + liitt. Alko, haittavaliustus, tutkimuksia ja selvityksiä 1/1987. ISBN 951-9479-84-8

388. Aarva, Pauliina. Terveysteemat aikuisväestön arkikeskustelussa ja suhteessa alkoholin käyttöön. S. 85—92. Teoksessa: Terveyskasvatustutkimuksen vuosikirja 1987. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja tutkimukset 8/1987. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1987. 194 s. ISBN 951-47-1046-0

389. Harju, Tuomo & al. Kartoittava tutkimus peruskoulun ala-asteen alkoholiterveyskasvatuksesta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto, 1987. 354 s.

390. Hemánus, Pertti. Virittävä alkoholivalistus, ratkaistu ja ratkaisematon. Alkoholipoliitika 52 (1987): 3, 131.

391. Hemánus, Pertti & Partanen, Juha & Virtanen, Matti. Virittävyysongelma. Tampere: Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, 1987. 56 s. Tiedotusopin lai-

tos, julkaisuja, sarja C, 9/1987. ISBN 951-44-2138-8

392. Holopainen, Pirkko. Päihdevalistus osana koulun terveystasvatusta. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):3, 20—21.

393. Honkasalo, Antero. Paha sutta ken pelkäisi. Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 203—204.

394. Hurri, Merja. Köyhien terapiaa (Therapy of the poor. English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):1, 22—27.

395. Manninen, Jouko. Urheilujärjestöjen ja Alkon yhteistyö. Liikunta ja tiede 24 (1987):2, 84—86.

396. Montonen, Marjatta. Alkoholit Ruotsin televisiossa. Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 88—89.

397. Paananen, Tiina & Tiilikainen, Liisa. Alkoholiterveyskasvatustutkimuksen tuloksesta. Lyhennetty painos samannimisestä tiivistelmästä. Helsinki: Alko/haittavalistus, 1987. 7 s. ISBN 951-9479-97-X

398. Paananen, Tiina & Tiilikainen, Liisa. Kartoitettava tutkimus peruskoulun ala-asteen alkoholiterveyskasvatuksesta. Helsinki: Oy Alko Ab/haittavalistus, 1987. 51 s. Alko/haittavalistus, tutkimuksia ja selvityksiä 2/1987. ISBN 951-9479-90-2

399. Partanen, Juha. Alcohol and drinking in the media. P. 145—146. In: Paakkanen, Pirjo & Sulkunen, Pekka (eds.). Cultural studies on drinking and drinking problems. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies 176. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1987.

400. Peltoniemi, Teuvo. Alkoholit ja huumevalistuksen ongelma. Tiimi 1987:1, 20—25.

401. Piispa, Matti. Valistus on toivomaan oppimista. Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 131—132.

402. Talonen, Oili. Vihdissä on hyvä yhdistelmä: terveyskasvatuseräilyt. Suomen kunnat 1987:3, 22.

403. Warsell, Leena. Terrorisoiko terveyskasvatusta? Terveys 2000 1987:1, 42—44.

404. Vartiainen, Erkki & Tossavainen, Kerttu & Niskanen, Erja & Viri, Liisa & McAlister, Alfred & Puska, Pekka. Itä-Suomen nuorisoprojekti: ensimmäisen vuoden vaikutukset tupakointiin ja alkoholin käyttöön. S. 43—52. Teoksessa: Terveystasvatustutkimuksen vuosikirja 1987. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja tutkimukset 8/1987. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1987. 194 s. ISBN 951-47-1046-0

405. Virtanen, Matti. Hemánuksen virittävyys. Alkoholipolitiikka 52 (1987):3, 129—131.

406. Voipio, Martti. Päihdeasiain opas. Lähetystyön ja kehitysyhteistyön tekijöille. Helsinki: Raittiuden Ystävät, Kristillisen raittiustyön edustajisto, 1987. 63 s. ISBN 951-95826-1-4

Raittiussliike 304.18

Temperance movement

407. Arminen, Ilkka. Raittiussliike ja modernin esiinmarssi. Sosiologia 24 (1987):2, 136—137.

408. Arminen, Ilkka. Raittiussnuoren kokemukset ja raittiussliikkeen kriisi (Youths' experiences of temperance and crisis in the temperance movement. English summary). Alkoholipolitiikka 52 (1987):5, 238—246.

409. Bundsgaard, Inge & Eriksen, Sidsel. Hvem dis-

ciplinerede hvem? Den danske afholdsbevægelse i industrialismens byer. Alkoholpolitik 4 (1987):3, 180—184.

410. Jokinen, Heikki. Raittiussliikkeen krapula. Alkoholipolitiikka 52 (1987):5, 266—268.

411. Kokko, Simo. Raittiusslyö terveydenhuollosta katellen. Tiimi 1987:4, 11—12.

412. Lahti, Pirkko. Raittiusslyömen yhteistyö sosiaalislyömen kanssa. Tiimi 1987:4, 15—16.

413. Maksimainen, Tero. Arvot, alkoholi ja raittiuss. Alkoholipolitiikka 52 (1987):5, 259—260.

414. Maksimainen, Tero. Raittiusslyömen ja päihdehuollon yhteistyönäkymät. Sosiaaliturva 75 (1987):5, 223—226.

415. Palokangas, Antti. Raittiusslyö viranomaisten yhteistyöalueena. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):3, 17—19.

416. Peltoniemi, Teuvo. Raittiusslyömen tavoitevaihtoehdot. Tiimi 1987:4, 13—14.

417. Raittiusslyömen uudet haasteet. Raittiusslyömen Ystävien ideologiamitean mietintö 31. 10. 1987. Helsinki: Raittiusslyömen Ystävät, 1987. 122 s.

418. Saari, Kari. Raittiusslyömen edistäminen valistusslyömenhoitajille? Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 83—84.

419. Viljanen, Jussi. Urheilu ja raittiussseura. Sotilasurheilu 6 (1987):2, 2.

Muut päihdeongelmat 304.2

Other drug problems

420. Elomaa, Tapani. Huumeet, alkoholi ja poliisi. Alkoholipolitiikka 52 (1987):4, 200—201.

421. Hakkarainen, Pekka. Huumeainekulttuuri ja käyttötavat Suomessa. Lisensiaatintutkielma. Turku: Turun yliopisto, 1987. 167 s.

422. Hakkarainen, Pekka. Huumesota Pohjolassa (Kirjallisuusarvostelu: Christie, Nils & Bruun, Kettil. Hyvä vihollinen. Espoo: Weilin+Göös, 1986. 263 s.). Tiede ja edistys 12 (1987):3, 235—236.

423. Heinonen, Markku. Huumeainekokeilusslyömen nuorten määrä lisääntynyt 1980-luvulla. Sosiaaliturva 75 (1987):5, 239—242.

424. Hentilä, Jorma. Huumeongelman mitat. Alkoholipolitiikka 52 (1987):2, 49.

425. Hämynen, Heikki & al. Social, personality and environmental determinants of smoking in young Finnish men. Scandinavian Journal of Social Medicine 15 (1987), 219—224.

426. Hänninen, Juha. Päihtet ja kulttuuri — huumeainekongelma. Sosiaalinen aikakauskirja 81 (1987):3, 32—37.

427. Kauppila, Ritva & Tallgren, Liisa. Hintana elämä. Kahden huumeenuoren äiti kertoo. Lohja: Karasana Oy, 1987. 176 s. ISBN 951-655-371-0

428. Kongshavn, Halvor. Hasj på apotek. Norske avisoppslag rundt boken Den gode fiende. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 74 (1987):3, 228—245.

429. Kontula, Osmo. Huumesodan hinta ja huume-myytit (Kirjallisuusarvostelu: Christie, Nils & Bruun, Kettil. Hyvä vihollinen. Espoo: Weilin+Göös, 1986. 263 s.). Sosiaalilääketieteen aikakauslehti 24 (1987):1, 52—53.

430. Kontula, Osmo. Special features of narcotics control and the narcotics situation in Finland. P. 53—66. In: *Drugs and drug control*. Ed. by Per Stangeland. *Scandinavian Studies in Criminology*, vol. 8. Oslo: Norwegian University Press, 1987.

431. Kontula, Osmo. Suomen huumeetilanne ja huume-kontrolli 1960-luvulta 1980-luvulle (The narcotics situation and narcotics control in Finland from the 1960s to the 1980s. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 68—77.

432. Kovalainen, Pertti. Huumeausainerikollisuudesta Ruotsissa. *Rikospoliisi* 1987:4, 33—35.

433. Kyröläinen, Risto. Huumeet vievät ihmisen kokonaan. *Sosiaaliturva* 75 (1987):5, 236—238.

434. Kyröläinen, Risto. Hyvä vihollinen — teoreetikoiden utopia (Kirjallisuusarvostelu: Christie, Nils & Bruun, Kettil. Hyvä vihollinen. Espoo: Weilin+Göös, 1986. 263 s.). *Sosiaaliturva* 75 (1987):3, 92—93.

435. Kyröläinen, Risto. Puksuun voi tulla vaikka keskellä yötä. *Sosiaaliturva* 75 (1987):16, 888—890.

436. Levine, Harry & Reinerman, Craig. USA:s senaste droghysteri. *Alkoholipolitik* 4 (1987):3, 177—180.

437. Pekurinen, Markku & Valtonen, Hannu. Price, policy and consumption of tobacco. The Finnish experience. *Social Science Medicine* 25 (1987):8, 875—881.

438. Raivio, Kari. On helppoa tehdä mekanistista huumevalistusta (It is easy to give mechanistic narcotics information. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):2, 78—81.

439. Salin, Marketta. Johdetaanko meitä huumesodassa harhaan? (Kirjallisuusarvostelu: Christie, Nils & Bruun, Kettil. Hyvä vihollinen. Espoo: Weilin+Göös, 1986. 263 s.). *Sosiaalinen aikakauskirja* 81 (1987):3, 48—50.

440. Sarvanti, Tapani. System och strategi i informationen om narkotika i Finland. S. 101—106. I: *Narkotikainformation i Norden. Rapport fra en nordisk konferens om narkotikainformation — med bidrag fra England og Vest-Tyskland*. Kobenhavn: Alkohol- og narkotikarådet, 1986, 111 s.

441. Walamies, Heljä. Lahden Sininauhan maja on kiinne kohta tavalliseen elämään. *Sosiaaliturva* 75 (1987):5, 233—235.

442. Weckroth, Klaus. Pilvee, pilvee, pilvee (Christie, Nils & Bruun, Kettil. Hyvä vihollinen. Espoo 1986. Kirja-arvostelu). *Psykologia* 22 (1987):3, 232—233.

443. Äärimaa, Markku. Turun huume kuolemat. *Suomen lääkirilehti* 42 (1987):30, 2770.

Koe-eläinten käyttäytyminen 591.5 Laboratory animal behaviour

444. Forsander, O. A. Voluntary alcohol consumption actively regulated in rats? *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 32. (17 th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.)

445. Hyytiä, P. & al. Alcohol preferring (AA) and alcohol-avoiding (ANA) lines of rats after introgression of alien genes. P. 351—355. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr.

Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (Alcohol Alcohol., suppl. 1.)

446. Sinclair, J. D. & Gustafsson, K. Behavioral changes in rats on the day after acute ethanol intoxication. *Alcohol* 4 (1987):6, 503—507.

447. Sinclair, J. D. & Viitamaa, T. & Hyytiä, P. Behavioral and color variations between rat lines developed for differential alcohol sensitivity. P. 449—453. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (Alcohol Alcohol., suppl. 1.)

Aineenvaihdunta 612.015 Metabolism

448. Borisenko, S. A. & al. Effect of chronic ethanol administration on blood-brain barrier permeability for 14 C-tyrosine and horseradish peroxidase in rats. *Bjulleten' Eksperimental'noj biologii i Mediciny. M.* (Bull. Eks. Biol. Med.) (Engl. transl.), 1986, CII, No. 9, p. 313—315.

449. Burov, Y. V. & al. Effect of single ethanol injection on blood-brain barrier permeability for 14 C-tyrosine, 14 C-dopa and horseradish peroxidase. *Bjulleten' Eksperimental'noj biologii i Mediciny. M.* (Bull. Eks. Biol. Med.) (Engl. transl.), 1986, CI, No. 3, p. 331—334.

450. Eriksson, C. J. Peter. Alkoholaineenvaihdunta. S. 24—33. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

451. Eriksson, C. J. P. Genetic aspects of the relation between alcohol metabolism and consumption in humans. *Mutation Res.* 186 (1987), 241—247.

452. Eriksson, C. J. P. Human acetaldehyde levels: Aspects of current interest. *Mutation Res.* 186 (1987), 235—240.

453. Forsander, O. A. & Pösö, A. R. Is carbohydrate metabolism genetically related to alcohol drinking? P. 357—359. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (Alcohol Alcohol., suppl. 1.)

454. Hellevo, K. & al. Intoxicating effects of lorazepam and barbital in rat lines selected for differential sensitivity to ethanol. *Psychopharmacology* 91 (1987):3, 263—267.

455. Jones A. W. & Neiman, J. & Hillbom, M. Elimination kinetics of ethanol and acetaldehyde in healthy men during the calcium carbimide — alcohol flush reaction. *Alcohol and Alcoholism* 1987, suppl. 1, 213—217.

456. Kaksonen, Marjo. Alkoholi luonnossa. S. 12—13. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

457. Keso, L. & Salaspuro, M. Serum creatinine values and changes in alcohol consumption among alcohol dependent patients. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol*

research. Third Congress of the International Society for Biomedical Research on Alcoholism. Helsinki, 8—13 June 1986. Published as: Alcohol and Alcoholism 1987: suppl. 1, 611—613.

458. Korpi Esa. Huomisen lääke estää humalan. *Terveys* 2000 1987: 4, 8—10.

459. Kortelainen, Marja-Leena. Drugs and alcohol in hypothermia related deaths: a retrospective study. *Journal of Forensic Sciences* 32 (1987):6, 1704—1712.

460. Lindegård, B. & Hillbom, M. Associations between brain infarction, diabetes and alcoholism: Observations from the Gothenburg population cohort study. *Acta Neurologica Scandinavica* 75 (1987):3, 195—200.

461. Lindros, Kai. Maksan aineenvaihdunta ja alkoholi. S. 34—41. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

462. Lindros, K. O. & al. Depletion of hepatic glutathione by ethanol is independent on ethanol metabolism. *Alcohol Alcohol.*, 1987. Vol. 22, No. 3, p. A9, abstracts, No. 25. (1st Congr. Eur. Soc. Biomed. Res. Alcohol., Paris, France, 1987.)

463. Lindros, Kai O. & Kera, Yoshio & Penttilä, Kai. Deficient glutathione-mediated protection against xenobiotic attack in perivenous hepatocytes. *Alcohol Alcohol.*, 1987. Vol 22, No. 3, p. A5, abstracts, No. 12. (1st Congr. Eur. Soc. Biomed. Res. Alcohol., Paris, France, 1987.)

464. Lindros, K. O. & Penttilä, K. E. & Kera, Y. Digitonin pulse liver perfusion: A simplified method to estimate the acinar distribution of enzyme activities. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 24. (17th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.)

465. Lindros, Kai O. & Penttilä, Lai & Koivusalo, Martti. Aldehyde dehydrogenase activities and NAD⁺ dependent formaldehyde oxidation in perivenous perportal hepatocytes: effect of induction by beta-naphthoflavone. P. 77—83. In: Weiner, H. & Flynn, T. G. (eds.). *Enzymology and molecular biology of carbonyl metabolism. Aldehyde dehydrogenase, aldo-keto reductase, and alcohol dehydrogenase*. New York: Alan R. Liss, 1987. (Proc. Int. Workshop, Espoo, Finland, 1986.) ISBN 0-8451-5082-0

466. Nuutinen, Hannu. Effect of chronic alcohol consumption and liver disease on hepatic metabolism of ethanol in man. Helsinki: Alko Ltd, 1987, 50 p. (Diss: Univ. Helsinki.) ISBN 951-9479-91-0

467. Roine, Risto & al. Effect of heavy weekend drinking on urinary dolichol levels. *Alcohol* 4 (1987):6, 509—511.

468. Roine, Risto & al. Serum acetate as a marker of alcohol abuse among drunken drivers. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 13. (17th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.) ISBN 87-16-06401-1

469. Roine, Risto & al. Urinary dolichol — a new marker of alcoholism. *Alcohol: Clin. Exp. Res.* 11 (1987):6, 525—552.

470. Roine, R. & Ylikahri, R. & Salaspuro, M. Effect of alcohol on urinary dolichols. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 20. (17th Annu. Meet.

Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.) ISBN 87-16-06401-1

471. Salaspuro, Mikko. Alkoholin aineenvaihdunta ja sen vaikutus muuhun aineenvaihduntaan. *Liikunta ja tiede* 24 (1987):2, 76—77.

472. Sarviharju, Maija & Eriksson, Kalervo. Alkoholin käyttöön liittyvät perinnölliset tekijät. S. 158—164. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

473. Savolainen, Markku. Alkoholin uudet vaikutusmekanismit. *Duodecim* 103 (1987):10, 618—620.

474. Varis, Kalle. Alkoholin vaikutus maha-suolikanavassa. S. 96—98. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

475. Välimäki, Matti. Alkoholi ja hormonihäiriöt. S. 110—114. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

476. Välimäki, M. & al. Effect of ethanol on serum concentrations of somatomedin C and the growth hormone (GH) secretion stimulated by the releasing hormone (GHRH). P. 557—559. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiiänmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (*Alcohol Alcohol.*, suppl. 1.)

477. Ylikahri, Reino. Alkoholin vaikutus elimistön aineenvaihduntaan. S. 158—164. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

Ravitsemus 612.3 **Nutrition**

478. Aro, Antti. Alkoholi ja ravitsemus. S. 126—130. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

479. Rämö, O. Juhani. Antecedent long term ethanol consumption in combination with different diets alters the severity of experimental acute pancreatitis in rats. *Gut* 28 (1987): 1, 64—69.

480. Rämö, O. J. & al. Effects of different compositions of diets and chronic ethanol administration on proteolytic and antiproteolytic systems in the pancreatic tissue of rats. *Res. Exp. Med.* 187 (1987), 95—103.

481. Rämö, O. J. & al. Experimental acute pancreatitis in rats receiving different diets and ethanol. *Res. Exp. Med.* 187 (1987), 33—41.

482. Rämö, O. Juhani & Jalovaara, Pekka & Mäkelä, Anu & Schröder, Tom. The effect of fat-rich diet and chronic ethanol ingestion on ascitic fluid and plasma enzyme activities in acute pancreatitis in rats. *Acta Chirurgica Scandinavica* 153 (1987), 203—207.

Hermosto 612.8 **Nervous system**

483. Aalto, J. & Kiiänmaa, K. Role of brain monoami-

nergic systems in the increased ethanol drinking caused by REM-sleep deprivation. P. 313—317. In: Lindros, Kai & al. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. 765 p. *Alcohol and Alcoholism* 1987, suppl. 1.

484. Alho, H. & al. Studies of a brain polypeptide functioning as a putative endogenous ligand to benzodiazepine recognition sites in rats selectively bred for alcohol related behavior. P. 637—641. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (*Alcohol Alcohol.*, suppl. 1.)

485. Hellevuo, K. & Kiianmaa, K. Effect of gabaergic drugs on intoxication produced by ethanol, barbital, or lorazepam in rat lines selected for differential sensitivity to ethanol. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 34. (17th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.) ISBN 87-16-06401-1

486. Hellevuo, K. & Kiianmaa, K. & Juhakoski, A. Effects of barbital and lorazepam in the AT and ANT rats: Motor performance and brain monoamine functions. P. 647—651. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (*Alcohol Alcohol.*, suppl. 1.)

487. Hilakivi, Leena. Adult alcohol consumption after pharmacological intervention in neonatal sleep. *Acta Physiol. Scand.*, 1987. Vol. 130, suppl. 562, 58 p. (Diss: Univ. Helsinki.) ISBN 951-99825-5-8. ISSN 0302-2994

488. Hilakivi, Leena & al. Effect of prenatal alcohol exposure on neonatal sleep-wake behaviour and adult alcohol consumption in the AA and ANA rat lines. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987):3, 231—240.

489. Hilakivi, L. A. & al. Neonatal desipramine or zimeldine treatment causes long-lasting changes in brain monoaminergic systems and alcohol related behavior in rats. *Psychopharmacol.* 91 (1987):4, 403—409.

490. Hilakivi, Leena & Hilakivi, Ilkka. Increased adult behavioral 'despair' in rats neonatally exposed to desipramine or zimeldine: an animal model of depression? *Pharmacology, Biochemistry & Behavior* 28 (1987), 367—369.

491. Hilakivi, L. & Hilakivi, I. Voluntary alcohol intake and behavioral 'despair' in rats exposed neonatally to monoamine uptake inhibiting drugs. *Acta Physiologica & Pharmacologica Latino Americana* 37 (1987):1, 164—166.

492. Hilakivi, L. & Hilakivi, I. & Ahtee, L. & Haikala, H. & Attila, M. Effect of neonatal nomifensic exposure on adult behavior and brain monoamines in rats. *Journal of Neural Transmission* 70 (1987), 99—116.

493. Hilakivi, L. & Hilakivi, I. & Kiianmaa, K. Neonatal antidepressant administration suppresses concurrent active (REM) sleep and increases adult alcohol consumption in rats. P. 339—343. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (*Alcohol Alcohol.*, suppl. 1.)

494. Hilakivi, L. & Hilakivi, I. & Taira, T. & Loikas, P. Neonatal desipramine and zimeldine administration increases behavioral 'despair' in adult rats. *Abstract. Pharmacology & Toxicology* 60 (1987), supplement 3, 41.

495. Huttunen, Pirkko & Myers, R. D. Anatomical localization in hippocampus of tetrahydro-beta-carboline-induced alcohol drinking in the rat. *Alcohol* 4 (1987):3, 181—187.

496. Kaprio, Jaakko & al. Genetic influences on use and abuse of alcohol. A study of 5 638 adult Finnish twin brothers. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 11 (1987): 4, 349—356.

497. Kiianmaa, K. & Hellevuo, K. Motor impairment produced by ethanol, barbital or lorazepam in rat lines selected for differential sensitivity to ethanol: effect of gabaergic drugs. *Soc. Neurosci. Abstr.*, 1987. Vol. 13, part 1, p. 505, abstracts, No. 139.18. (17th Annu. Meet., New Orleans, LA, 1987.) ISBN 0-916110-26-5

498. Korpi, E. R. & al. Ethanol-induced modulation of hippocampal EEG and cerebral 2-deoxyglucose accumulation in rat lines with differing alcohol sensitivities. P. 713—717. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (*Alcohol Alcohol.*, suppl. 1.)

499. Korpi, E. R. & Hellevuo, K. Failure of a benzodiazepine partial inverse agonist RO 15-4513 to antagonize motor impairment induced by ethanol. *Soc. Neurosci. Abstr.*, 1987. Vol. 13, part 1, p. 506, abstracts, No. 139.19. (17th Annu. Meet., New Orleans, LA, 1987.) ISBN 0-916110-26-5

500. Korpi E. R. & Malminen, O. GABA/Benzodiazepine receptor complex in rat lines differing in innate alcohol sensitivity. *Neurosci.*, 1987. Vol. 22, suppl., p. S81, abstracts, No. 242P. (2nd World Congr. Neurosci. IBRO, Budapest, 1987.)

501. Nieminen, K. Effects of ethanol on the electrical membrane properties of cultured human sensory neurons. P. 719—723. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiianmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Third Congress of the International Society for Biomedical Research on Alcoholism, 1986, Helsinki, Finland. (*Alcohol and Alcoholism* 1987, suppl. 1.)

502. Nieminen, K. & Malminen, O. & Korpi, E. R. Brain GABA-A receptors associated with chloride channels and innate alcohol sensitivity. *Soc. Neurosci. Abstr.*, 1987. Vol. 13, part 2, p. 960, abstracts, No. 265.3. (17th Annu. Meet., New Orleans, LA, 1987.) ISBN 0-916110-27-3

503. Sellin, L. C. & Laakso, P. S. Antagonism of ethanol-induced depressant effects by 4-aminopyridine in the central nervous system of the rat. *Neuropharmacol.* 26 (1987):4, 385—390.

504. Sellin, L. C. & Laakso, P. S. Effect of ethanol on motor performance and hippocampal population spikes in some standard and selectively outbred rat strains. *Alcohol: Clin. Exp. Res.* 11 (1987):5, 502—505.

Alkoholien fysiologiset vaikutukset 613.81
Physiological effects

505. Airaksinen, M. M. & Peura, P. Mechanisms of alcohol withdrawal syndrome. *Medical Biology* 65 (1987), 105—112.

506. Bentsen, Kristen & Horn, Thomas & Risteli, Juha & Risteli, Leila & al. Serum aminoterminal type III procollagen peptide and the 7S domain of type IV collagen in patients with alcohol abuse. *Liver* 7 (1987), 339—346.

507. Chick, J. & Pikkarainen, J. & Plant, M. Serum ferritin as a marker of alcohol consumption in working men. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987): 1, 75—77.

508. Heikkonen, Erkki. Alkoholien ja fyysisen rasituksen yhteisvaikutus hormonitoimintaan. *Liikunta ja tiede* 24 (1987): 2, 78—80.

509. Hillbom, Matti. Alcohol withdrawal seizures: alternatives for treatment and prevention. *Nordisk Psykiatrisk Tidsskrift* 41 (1987), suppl. 17, 45—47.

510. Hillbom, M. & al. Effects of vitamin E therapy on ethanol-induced changes in platelet aggregation, thromboxane formation, factor VIII levels and serum lipids. *European Journal of Clinical Investigation* 17 (1987), 68—74.

511. Karhunen, P. & Penttilä, A. Preneoplastic lesions of human liver. *Hepato-gastroenterology* 34 (1987):1, 10—15.

512. Kaste, M. & Hillbom, M. & Huttunen, J. & Iivanainen, M. & Juvela, S. & Numminen, H. & Palomäki, M. & Partinen, M. & Valtonen, V. New risk factors for stroke. The joint meeting of the Association of British Neurologists and the Finnish Neurological Association, Savonlinna, Finland, June 4—6, 1987. Abstract.

513. Kekonen, Eija M. & al. Oxygen and substrate dependence of hepatic cellular respiration: sinusoidal oxygen gradient and effects of ethanol in isolated perfused liver and hepatocytes. *Journal of Cellular Physiology* 133 (1987), 119—126.

514. Kera, Y. & al. Glutathione metabolism in isolated rat hepatocytes: acinar heterogeneity of detoxifying enzymes and effects of ethanol. P. 235—239. In: Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiiänmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Oxford: Pergamon Press, 1987. (3rd Congr. Int. Soc. Biomed. Res. Alcohol., 1986, Helsinki, Finland.) (Alcohol Alcohol., suppl. 1.)

515. Kera, Yoshio & al. Acinar distribution of glutathione-dependent detoxifying enzymes. Low glutathione peroxidase activity in perivenous hepatocytes. *Biochem. Pharmacol.* 36 (1987): 12, 2003—2006.

516. Kiiänmaa, Kalervo. Alkoholitoleranssi, riippuvuus ja vieroitusoireet. S. 151—157. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

517. Kiiänmaa, Kalervo & Hervonen, Antti. Alkoholien vaikutus kasvavaan ja vanhenevaan elimistöön. S. 63—67. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

518. Kiiänmaa, Kalervo & Korpi, Esa. Humala ja sen

syntymekanismi. S. 49—54. Teoksessa: Kiiänmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen*. Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

519. Korpi, E. R. & Sinclair, J. D. & Malminen, O. Dopamine D 2 receptor binding in striatal membranes of rat lines selected for differences in alcohol-related behaviours. *Pharmacol. Toxicol.* 61 (1987):2, 94—97.

520. Koskinen, Pekka & al. Alcohol and new onset atrial fibrillation: a case-control study of a current series. *British Heart Journal* 57 (1987), 468—473.

521. Kupari, Markku. Alkoholien ja rytmihäiriöt. S. 55—67. Teoksessa: *Kardiovaskulaarisia karikkoja VIII*. Helsinki: ICI-Pharma. ISBN 951-95845-7-9

522. Lindegård, B. & Hillbom, M. Associations between alcoholism, liver cirrhosis, pancreatitis and diabetes mellitus: observations from the Gothenburg population cohort study. 17th Annual Nordic Meeting on Biological Alcohol Research, Finse, Norway, April 26—29, 1987. Abstract.

523. Lindegård, B. & Hillbom, M. Associations between brain infarction, diabetes and alcoholism: observations from the Gothenburg population cohort study. *Acta Neurologica Scandinavica* 75 (1987), 195—200.

524. Lindros, K. O. & Ylikahri, R. & Kiiänmaa, K. (eds.). *Advances in biomedical alcohol research*. Third Congress of the International Society for Biomedical Research on Alcoholism. Helsinki, Finland, 8—13 June 1986. Published as supplement No 1 (1987) to the *Journal Alcohol and Alcoholism*. Oxford: Pergamon Press, 1987. 765 s ISBN 0-08-0357172-H

525. Männistö, P. T. & al. Effect of chronic ethanol administration and abstinence on serum thyroid-stimulating hormone, prolactin and growth hormone concentrations in rats with high and low ethanol intake. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987): 3, 251—256.

526. Neiman, J. & Hillbom, M. & Benthin, G. & Änggård, E. E. Urinary excretion of 2,3-dinor-6-keto prostaglandin F_{1a} and platelet thromboxane formation during ethanol withdrawal in alcoholics. *Journal of Clinical Pathology* 40 (1987), 512—515.

527. Neiman, J. & Hillbom, M. & Jones, A. W. & Benthin, G. & Löwbeer, C. Platelet function during acetaldehyde intoxication in healthy male volunteers. *Alcohol and Alcoholism* 1987, suppl. 1, 587—590.

528. Neiman, Jack & Hillbom, Matti & Jones, A. W. & Benthin, Günther & Löwbeer, Christian & Sippel, Helmuth. Effects of a small dose of ethanol and calcium carbimide-induced acetaldehyde intoxication on human platelet aggregation, associated thromboxane formation and urinary excretion of 2,3-dinor-6-keto prostaglandin F_{1a}. *Clinical Toxicology* 25(1987): 3, 185—198.

529. Neiman, J. & Jones, A. W. & Numminen, H. & Hillbom, M. Combined effect of a small dose of ethanol and 35 hr fasting on blood-glucose response, breath-acetone profiles and platelet function in healthy men. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987):3, 265—270.

530. Numminen, H. & al. Effect of ethanol on platelet function during physical exercise. 17th Annual Nordic Meeting on Biological Alcohol Research, Finse, Norway, April 26—29, 1987. Abstract.

531. Penttilä, K. E. & Lindros, K. O. Comparison of

the cytotoxicity of allyl alcohol in isolated periportal and perivenous rat hepatocytes. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 23. (17th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.) ISBN 87-16-06401-1

532. Penttilä, K. E. & Lindros, K. O. Cytotoxicity of allyl alcohol in isolated periportal and perivenous hepatocytes. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 60, suppl. 3, p. 61, abstracts. (33th Nord. Meet. Pharmacol., Kuopio, Finland, 1987.) ISBN 87-16-06390-2

533. Penttilä, Kai E. & Mäkinen, Judith & Lindros, Kai O. Allyl alcohol liver injury: suppression by ethanol and relation to transient glutathione depletion. *Pharmacol. Toxicol.* 60 (1987):5, 340—344.

534. Pylkkänen, Liisa & Salonen, Iris. Concomitant mutagenicity of ethanol and X-ray irradiation in the mouse male germ cells. *Alcohol* 4 (1987): 401—408.

535. Rämö, O. Juhani & al. The effect of long-term ethanol administration on the contents of ascitic fluid in acute experimental pancreatitis in rats. *Surg. Res. Comm.* 1 (1987), 63—69.

536. Rämö, O. J. & Kiviniemi, H. & Jalovaara, P. Long-term ethanol ingestion does not increase the toxicity of peritoneal exudate generated during acute haemorrhagic pancreatitis in rats. *Scandinavian Journal of Gastroenterology* 22 (1987), 1165—1168.

537. Taskinen, Marja-Riitta & al. Alcohol-induced changes in serum lipoproteins and in their metabolism. *Am. Heart J.* 113 (1987):2, part 2, 458—464.

538. Työppönen, Jouko T. & Eriksson, C. J. Peter. Plasma testosterone in rats exposed to ethanol during vitamin E deficiency. *Int. J. Vitam. Nutr. Res.* 57 (1987):3, 267—271.

539. Widenius, Tom V. Ethanol-induced inhibition of testosterone biosynthesis in vitro: lack of acetaldehyde effect. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987):1, 17—22.

540. Widenius, T. V. & al. Inhibition of testosterone biosynthesis by ethanol: multiple sites and mechanisms in dispersed Leydig cells. *J. Steroid. Biochem.* 28 (1987):2, 185—188.

541. Vähäkangas, Kirsi & al. Drug metabolism in man: life style factors: smoking and alcohol. P. 189—198. In: Sotaniemi, E. A. & Pelkonen, R. O. (eds.). *Enzyme induction in man.* Basingstone: Taylor & Francis, 1987.

542. Välimäki, Matti & al. Blood and liver selenium concentrations in patients with liver diseases. *Clin. Chim. Acta* 166 (1987), 171—176.

543. Välimäki, M. & Pelkonen, R. & Ylikahri, R. Acute effects of alcohol on gonadotropin secretion in postmenopausal women. *Pharmacol. Toxicol.*, 1987. Vol. 61, suppl. 1, abstracts, No. 38. (17th Annu. Meet. Biol. Alcohol Res., Finse, Norway, 1987.) ISBN 87-16-06401-1

544. Välimäki, Matti & Pelkonen, Risto & Ylikahri, Reino. Acute ethanol intoxication does not influence gonadotropin secretion in postmenopausal women. *Alcohol and Alcoholism* 22 (1987):2, 143—146.

Alkoholijuomat 663.2/8 **Alcoholic beverages**

545. Kaukinen, Milja & Nylund, Marjukka & Siikala, Pertti. *Alkoholijuomien käsikirja 2. Väkevät alkoholijuomat.* Helsinki: Ravintoloitsijain Liiton Kustannus, 1986. 75 s. ISBN 951-9184-62-7

546. Korhola, M. Yeast in the alcohol industry. *J. Inst. Brew.*, 1987. Vol. 93, No. 3, p. 156, abstracts, No. VIII. (Eur. Brew. Con., 21st Int. Congr., Madrid, 1987.)

547. Korhola, M. Yeast in the alcohol industry. P. 105—121. In: *European Brewery Convention.* Eynsham, Oxford: IRL Press Ltd, 1987. (Proc. 21st Congr., Madrid, 1987.) ISBN 1-85221-051-6

548. Laakso, Raimo. Alkoholoin valmistus ja käyttötarkoitukset. S. 14—17. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen.* Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

549. Larres, Matti. *Espanjan viinejä. Pieni käsikirja harrastajalle.* Porvoo: WSOY, 1987. 207 s. : kuv. ISBN 951-0-14649-8

550. Lehtonen, Pekka. Alkoholoin kemialliset ja fysikaaliset ominaisuudet. S. 10—11. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen.* Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

551. Lehtonen, P. & Lindeman, A. & Rakkola, H. Preparative HPLC as a tool for concentrating flavour compounds from mixtures of water and ethanol. P. 131—135. In: *Rapid analysis in food processing and food control.* 1987. Vol. 1, p. 131—135. (Proc. 4th Eur. Conf. Food Chem., Loen, Norway, 1987.) ISBN 82-90394-17-9

552. Lundell, Sakari. *Alkoholijuomat.* S. 18—21. Teoksessa: Kiianmaa, Kalervo & Ylikahri, Reino (toim.). *Alkoholi — vaikutukset elimistöön ja terveyteen.* Helsinki: Alko, 1987. 212 s.

553. Malminen, Erkki. Humalasta olutmauste (When hops became a flavouring in beer. English summary). *Alkoholipolitiikka* 52 (1987):5, 247—253.

554. Sahiluoma, Veijo. Anis maistuu lasistakin. *Fakta* 1987:8, 69—70.

555. Sahiluoma, Veijo. Elämän vesi skottilaisittain. *Fakta* 1987:1, 79—81.

556. Suomi suosii vaaleaa olutta. *Piccolo* 1987:2, 38—41.

557. Tankit tulevat — oluenjakelu uuteen aikakauteen. *Kantavierre* 1987:2, 14—15.

558. Tanttu, Juha. *Olut!* Helsinki: Otava, 1987. 111 s. ISBN 951-1-09749-0

559. Tubb, Roy S. Gene technology in brewing and other food or beverage fermentations. P. 33—40. In: Hollenberg, C. P. & Sahn, H. (eds.). *Biotech 1. Microbial genetic engineering and enzyme technology.* Stuttgart: Gustav Fischer, 1987. ISBN 3-437-30550-6